

9. DÖRTDİVAN KÖROĞLU YAYLA ŞENLİĞİ

**Zannetme ağlayan gülmez,
Köroğlu bir daha gelmez,
Arslan yatağı boş kalmaz,
Gökte Kırat kişnedikçe.**

DİVANKAV

**DÖRTDİVAN KÖROĞLU
KALKINMA VE DAYANIŞMA
VAKFI BÜLTENİ**

SAYI: 8 HAZİRAN 2005

SAHİBİ:

Dörtdivan Köröğlu Kalkınma
ve Dayanışma Vakfı Adına
Yönetim Kurulu Başkanı
Ethem ERTUĞ

YAYIN KURULU

**Ethem ERTUĞ
Ahmet ERSOY
Recep ŞENGÜN
Mehmet YILDIRIM
Ahmet KOÇAK**

Fotoğraflar : *Mehmet Yıldırım*

Kapak Foto: *Tape Gölcük*
• *Aktaş Yaylası Mağaraları*

Kapak : *Süleyman Yücel*

YÖNETİM YERİ

Dörtdivan Köröğlu Kalkınma
ve Dayanışma Vakfı
İlkiz Sok. 16/3
06430 Sıhhiye/ANKARA
Tel&Fax: (0.312) 230 49 59
Web Sitesi:
www.dortdivankoroglu.org

• Kaynak gösterilerek
Dergimizden alıntı yapılabilir.

- ★ Para ile satılmaz.
- ★ Bülteninde yer alan yazılardaki fikir ve görüşler yazarlarına aittir.
- ★ Bültenimiz Basın Ahlak Yasası'na uymayı taahhüt eder.

Tasarım & Basım:

Yücel Ofset Teslişleri

Kazım Karabekir Cad. Kültür Çarşısı 7/12
- 2 08060 İskiler / ANKARA
Tel: (0.312) 342 31 11 - 12 - 341 95 96
E-posta: yucelofsetlari@superonline.com
www.yucelofset.com.tr

Dörtdivan'ımız da Otoyola Kavuşuyor	2
• Ethem ERTUĞ	
Üzerimize Düşeni Yapabilelim	3
• Mustafa N. SEZGİN	
Bir Elin Nesi Var, İki Elin Sesi Var	4
• Mehmet AYNAGÖZ	
Dörtdivan ve Anılarım	5
• İsmail SOYKAN	
Cazibe Merkezi Dörtdivan İçin	8
• Recep ŞENGÜN	
Dörtdivan ve Çağrıştırdıkları	9
• Durak DEMİREL	
Misafir Kalem	9
• Fikret YILMAZ	
Dörtdivan Türkleri ve Köröğlu	10
• Yrd.Doç.Dr. İsmail Hakkı AKYOLOĞLU	
Yöremizden İzlenimler	13
• Celal YELER	
Dörtdivan Yöresi Dil ve Folklor Malzemesi ve Dede Korkut Hikâyeleri	16
• Mehmet SOLMAZ	
Aladağ'daki Süte Yoğurt Çalmak	20
• Mehmet SOLMAZ	
Kurlardaki Düşüş Trendinin Türkiye İthalatı ve Yurt İçi Tedarikçi Firmalar Üzerindeki Etkileri ve Çözüm Önerileri	21
• Lokman İLBİLGİ	
Köy Bazlı Katılımcı Yatırım Programı	22
• İsmail COZOĞLU	
Toplum ve Kültür	19
• Ahmet KOÇAK	
Tavuk Çiftliklerinde Biyogaz Üretimi ve Kullanılması	56
• Ertuğrul KALINBAÇOĞLU	
Türkiye'nin İsviçre'si Kartalkaya	59
Dörtdivan Mutfağı	60
Cemaller Köyü	62
• Metin AYKURT	
Altındağ Belediye Başkanı Veysel Tiryaki: "Projelerimizi Bir Bir Hayata Geçiriyoruz"	64
Hemşehrimiz Veysel Tiryaki'nin Başarılarından Basına Yansıyanlar	66
DİVANKAV'dan 2004-2005 Eğitim-Öğretim Yılında Burs Alan Öğrenciler	67
8. Dörtdivan Köröğlu Festivali ve Emtia Panayırı Coşkulu Geçti	68
Otoyoldan Sevindirici Haber	69
Dörtdivan Belediyesi Büyüyor	69
Spor	70
Köröğlu Divan A.Ş. Kuruluş Çalışmaları Devam Ediyor	71

Dörtdivan'ımız da Otoyola kavuşuyor

Sevgili hemşerilerim;

Bu sene bültenimizin 8. sayısını çıkarırken; halk kahramanımız Köroğlu adına şenliklerimizin 9. sunu düzenlerken sizlerle hepimizi çok mutlu edecek, belki de ilçemizin kaderini değiştirecek bir sevinci paylaşmak istiyorum.

Değerli hemşerilerim Türkiye'de otoyol üzerinde olup otoyoldan giriş-çıkış olmayan tek ilçe olduğuna inandığımız Dörtdivan'ımız da artık otoyoldan giriş-çıkışa sahip olacaktır. Bu hususta ilk adım atılmış ve işin ihalesi yapılmıştır. İnşallah kısa sürede inşaatı da bitirilecektir. Bu aşamaya gelinceye kadar sizlerle beraber olayın gerçekleşmesi için her platformda daha önce DİVANDER olarak sonra da DİVANKAV olarak mücadele edilmiştir. Geçmişteki yerel ve ulusal basın huzurunda

Dörtdivan bölgesinde otoyol üzerinde ulaşımın zarar vermeden faydalı eylem yapılmıştır, ama bugüne kadar bir netice alınmamıştır. Bugün ise memleketimize ve yöremize çok faydalı olacağına inandığımız bu hizmetin AK Parti hükümetine kismet olması bizi çok mutlu etmiştir. Bu projenin gerçekleşmesinde bize verdiği sözü tutan Bayındırlık ve İskan Eski Bakanı Zeki Ergezen beyefendiye sonsuz teşekkürlerimizi sunarız. Ayrıca desteklerinden dolayı Altındağ Belediye Başkanı hemşerimiz Veyssel Tiryaki beyefendiye, T.B.M.M. Başkan Vekili hemşerimiz sayın İsmail Alptekin beyefendiye, Bolu Milletvekilimiz sayın Yüksel Çoşkunyürek beyefendiye ve diğer vekillerimize siyasilerimize ve bize desteği olan herkese çok teşekkür ederiz.

ETHEM ERTUĞ
DİVANKAV BAŞKANI

Sevgili hemşerilerim bu güzel haberdan sonra sizlere fazlaca bir şey söylemek istemiyorum. Geçen yıl içerisinde daha önceki yıllarda olduğu gibi rutin çalışmalarımız devam etmiştir. Burada en çok sevindiğimiz bir olayda geçen yıl 52 öğrencimize sizlerin desteğiyle burs verilmiştir. Burs yardımı yapan herkese teşekkür eder, devamını dileriz.

Sağlıklı ve huzurlu günler geçirmeniz dileğiyle saygılar sunarım.

DİVANKAV'DAN DUYURU

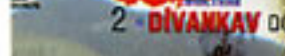
SEVGİLİ HEMŞERİLERİM;
BOLU'DA KİTAPHAİNE GELİP DÖNMEK ZARFI
ÇİFT DÖRT DİVANI HEMŞERİLERİMİZİN YATLAK
KİTAP KÜTÜPHANESİNE GELİP DE KİTAPLARLA
BİRLİKTE BİLİMLİK İYİ VE SAĞLIKLI BİR GÜN
KİTAP OKUMAK.

HADY VERA HADY İYİ GÜNLER
DİVANKAV'DAN DUYURU
DİVANKAV'DAN DUYURU
DİVANKAV'DAN DUYURU

VANDER'in Yardımları Sürüyor

11.000 TL'lik yardım paketiyle...

Üzerimize Düşeni Yapabilelim...

Ünlü halk kahramanlarımızdan biri olan Köroğlu'nun yurdu Dörtdivan, eşsiz tabiat güzellikleri, zengin halk kültürü ve sahip olduğu ulaşım avantajlarıyla bölgenin en eski ve önemli yerleşim merkezlerinden birisidir.

İlçemiz, bugün gelinen noktada önemli oranda göç vermiş, ekonomik ve sosyal canlılığını yitirmiş durumdadır. Ancak mevcut durum Dörtdivan'la ilgili olarak umut ve beklentilerimizin yüksek düzeyde olmasını engellemektedir.

Son yıllarda yükselen değer olarak yayla ve doğa turizmine yönelik olarak ilçemiz önemli bir potansiyele sahiptir. Dörtdivan'ın eşsiz güzellikteki el değmemiş yaylaları, ilçemizin Ankara ve İstanbul'a olan yakınlığı ve otoyola bağlanmış olması bu beklenti ve umutlarımızın en önemli dayanaklarıdır. Ancak bu konuda en önemli eksikliğimiz turizm alanındaki potansiyelimizi harekete geçirecek girişimcilere sahip olmamamızdır.

İlçemiz insanı Dörtdivan'dan hiç kopmamış, gelenek, görenek ve hemşehrilik bağlarını her koşulda canlı tutma çabası ve gayreti içinde olmuştur. Zaten DİVANKAV gibi, çalışmalarını takdire şayan bir oluşumun varlığı da hemşehrilerimizin bu çaba ve gayretinin bir sonucudur. İlçemizin orta ve uzun vadede ülke turizminde haket ettiği yeri alması için ihtiyaç duyulan tesis ve altyapıyı sağlayacak girişimcileri yaratma konusunda Dörtdivan'lı hemşehrilerimize, özellikle de DİVANKAV'a çok önemli görevler düşmektedir.

Bir Millettin nice akın ve göçten

sonra keşfedip yerleştiği ve bunu müteakip de bu kadar güzel ve anlamlı bir isimle adlandırıldığı dünyanın en bereketli topraklarından biridir Anadolu. İşte Dörtdivan'ımız da bu güzel Anadolu'muzun en şirin ve bereketli yörelerinden birisidir.

Dörtdivan, kalkınmasını temel olarak sanayileşme, tarım ve turizme dayandırmak zorundadır. Zira, başka ideal ve optimum çözüm yoktur. Tarım, iklim ve verim itibarıyla doğru ve uzun vadeli çözüm değildir. Hayvancılık da yine aynı sebeplerle kalkınmanın motoru olabilecek kapasitede değildir. Dolayısıyla, sanayi ve turizm Dörtdivan'ın kalkınması açısından tek ve en ideal sektördür. Ayrıca, nüfusu itibarıyla düşük maliyetli işgücüne sahiptir. Üstelik sanayinin doğuracağı sorunların en az maliyetle çözülebile-

ceği bir doğal potansiyele ve çevre koşullarına sahiptir. Dereleri ve çevresini kuşatan ormanları bu konuda eşsiz tabiat desteği sağlamaktadır.

Dörtdivan'ın geleceğine açılacak kapının anahtarının yayla ve doğa turizmi olduğu konusundaki inancımızla, sevgili hemşehrilerimizi, sahip oldukları girişimci ruhuyla birlikte yatırım ve işbirliğine çağırırken, Dörtdivan'da hizmet veren tüm kişi ve ku-

Mustafa N. SEZGİN
Dörtdivan Kaymakamı V.

rumların, her türlü yatırım ve faaliyetlerinde hemşehrilerimizin yanında olduğumu hatırlatmak isterim.

Dörtdivan'ın ekonomisi ve gelişmesi açısından sanayinin tek ve en ideal sektörü olmasının yanında, turizm de ilave ve destek sektörü olarak ikincil öneme sahip bir alandır. Dörtdivan, turizm bakımından, kış sporları ile yayla ve safari turizmi açısından çok önemli bir potansiyele sahiptir. Bu konuda çok ciddi çalışmalar ve faaliyetler yürütülmekte, çabalar gösterilmektedir. Bunların neticesinde de turizm Dörtdivan'ın gündeminde ve ekonomisinde ikinci sıraya yükselmektedir.

Bütün bir ülke ve millet olarak Avrupa Birliği'ne girmeye hazırlandığımız şu günlerde; biz İlçe ve Dörtdivan Halkı olarak da aynı heyecan ve gayretle aynı hedef doğrultusunda ilerlerken, bunun yolunun daha disiplinli çalışma ve daha rasyonel tavrardan geçtiğinin bilincindeyiz. Bunu başardığımız nispette de geleceğe daha güvenle bakacağız. Ülkemiz de, ilçemiz de gerekli ve yeterli potansiyele sahiptir. Yeter ki, biz de üzerimize düşenleri yapabilelim.

Bir Elin Nesi Var, İki Elin Sesi Var

Sevgili Hemşerilerim;

Göreve geldiğim günden bugüne kadar çalışmalarımız yoğun bir şekilde devam etmektedir.

Bu çalışmalarımız ışığında Dörtdivan'ımızın sorunlarına çözüm bulmaktayız. Göreve gelirken Dörtdivan'ımızın sorunları çok demiştik ve bu sorunların aşılmasındaki en büyük etken olan otoban giriş çıkış meselesi birlik ve beraberliğimiz sayesinde halledilmiş oldu. İnşallah dergimiz yayımlandığında Doğancılar köprüsünden çıkış olmak üzere ihalesi yapılmış olacaktır. Bir önemli gelişme de Belediyemiz hudutları çevresindeki 7 Köyün Belediyemize katılmaları ile ilgili yapılan halkoylaması sonucunda bir köyümüz yanı sıra Ömerpaşalar Köyü dışında diğer 6 köyümüz olan Adakınık, Çitler, Deviciler, Bayramlar, Kargı Bayramlar ve Hacetler Köyünün yapılan referandum sonucunda evet diyerek Belediyemize katılmalarıdır. Bu Köyle-

rin Belediyemize katılması Belediye Meclisimizce kabul edilmiştir.

Böylece Dörtdivan'ımıza köylerin katılımıyla beraber bir dönem kapanmış ve bazı tabular yıkılmıştır.

Değerli Hemşerilerim yine Dörtdivan'ımız için çok önemli bir husus olan Abant İzzet Baysal Üniversitesi Rektörlüğüne ilçemize fakülte ya da 2 yıllık meslek yüksek okulu açılması için başvurulmuştur. İnşallah bu girişimlerimiz sonucunda ilçemize sosyal ve ekonomik olarak büyük katkısı olacağına inandığım yüksek okul açılması için çabalarımız devam edecektir.

Sevgili Hemşerilerim Dörtdivan'ımız için ne yapmamız gerekiyorsa birlik ve beraberlik içinde var gücümüzle çalışmalarımız devam edecektir. Önümüzdeki yıllar içerisinde gerçekleştirmeyi düşündüğümüz iki projemiz üzerinde çalışmalarımız devam etmektedir. Bunlardan birincisi alternatif sanayi için arsa üretimi olan parselasyon, ikincisi ise

MEHMET AYNAGÖZ
Dörtdivan Belediye Başkanı

siz değerli hemşerilerimiz için Dörtdivan'ımızın belli bölgelerinde arsa üretip hizmetinize sunmak olacaktır.

Değerli hemşerilerim sizlerin de fikir ve düşünceleriniz bizlere ışık olacaktır. Çalışmalarınızda her türlü desteğinizi vereceğinize inancım tamdır.

Bu duygu ve düşüncelerle tüm hemşerilerime sağlık mutluluk dolu günler diliyorum.

Saygılarımla...

Dörtdivan ve Anılarım...

Sevgili ağabeyimiz, hemşehrimiz **Recep Şengün**; Dörtdivan ile ilgili bir yazı yazmamı istediğinde, doğrusu bir süre tereddüt ettim, yazacağım yazının ne olması gerektiği konusunda. Nedeni de şu; Babam ben doğmadan bir yıl önce Yağbaşlar köyü, Mursallar Mahallesi'nden Karadeniz Ereğli'sine göçmüş ve ben 1968 yılının 29 Ekim sabahı Ereğli'de dünyaya gelmişim. Çocukluğum ve okul yıllarım Ereğli'de geçtiği için, Dörtdivan hakkındaki bilgim ve görgüm, annemin, babamın, Dörtdivan'ın değişik köylerinden olan komşularımızın anlattıklarından ve çocukluk yıllarım boyunca senede bir kez, çoğu zamanda iki üç senede bir kez olmak üzere köye ziyaretlerimizden oluşmaktadır.

Neyse ki, eşim'in Yeniçağlı olması ve anne babamın da arıcılık işleri nedeniyle her yaz birkaç aylığına köye gidiyor olmaları, Dörtdivan'a daha sık gitmeme vesile olmaktadır. Çocukluğumda Mursallar'a gittiğimde hatırladığım; halamın tamamıyla ağaç malzemeden yapılmış evi, bahçesinde her gidişimde değişik, çok korkutucu ama, yalı verdin mi, havlamayı bırakıp hemen alışan köpekleri, mandası, ineği olan ve

ağır bir kokunun hakim olduğu ahır, geniş patates tarlaları, eşeği, kazları, temiz ve akşamları olmalarına rağmen tarlalarda, hayvanlarının başında, otlaklarda, ev işlerinde, köy işlerinde çalışabilen, halâ dinç ve ayakta halam ve eniştem ile aile efradı geliyor.

Yaşlılarımızın, dinç ve çalışıyor olmasının, Dörtdivan ovasının havasının, suyunun, insanların çalışkanlığını, kültürünün sonucu olduğunu düşünüyorum.

Köye geldiğimde hemen diğer çocukları araştırır ve onları bulduğumda de bilye oynardım, patates tarlasında ateş yakar ve közünde hemen o tarladan çıkardığımız ıri ve yenmeye hazır hale geldiğinde köpük köpük olan, lezzetli patatesleri pişirirdik.

Büyük ağabeylerimizin Kabaklar mahallesinin önünden geçen deredeki taşların altından, ellerini yılan dokunma riskini de göze alarak, heyecan içerisinde balık yakalamalarını zevkle izlerdim. Bir gün köyün çok dik bir yokuş olan bir tarafından, patates tarlalarının bulunduğu düzlük alana kadar, bir eşeğin üzerinde iki kişi olarak, eşeğin sırtındaki yaraya bir çomakla dokunduğumuzu ve yaraya dokunulmasından rahatsız olan zavallı hayvanın, üzerindeki yüke rağmen, dik yokuşları

İSMAİL SOYKAN
Kurucasıle Kaymakamı

tırmanıp, hızlı hızlı yürüdüğünü hatırlıyorum.

Ayrıca Dörtdivan'a özgü o şive, insanların sıcak kanlılığı, samimiyeti, evlerinin ahşap yapısı, sık çam ormanları ile kaplı yaylaları beni hep çekmiştir. İnsanımızın, yöremizin her şeyin en iyisine layık olduğu muhakkaktır. Bu da hep beraber yöremize sahip çıkmakla ve ikilik oluşturmaktan dayanışma ile olacaktır.

İSMAİL SOYKAN

Babam Yağbaşlar köyü Mursallar Mahallesi'nden, annem Yukarı Kuldun köyündendir. 29 Ekim 1968'de Karadeniz Ereğli'de doğdum. İlk orta ve liseyi bu şehirde bitirdikten sonra, 1990 yılında İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi bölümünden mezun oldum. Daha sonra İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Personel Yönetimi ana bilim dalında yüksek lisans yaptım. 1992 yılında mesleğe Manisa Kaymakam adayı olarak başladım. 1995-1998 yılları arasında Antalya'nın Gündoğmuş ilçesinde, 1998-2000 yılları arasında Van ilinin Saray ilçesinde, 2000-2003 yıllarında Sivas'ın Gemerek ilçesinde Kaymakam olarak görev yaptım. Halen Bartın'ın Kurucasıle ilçesinde Kaymakamım. Eşim F. Nihal SOYKAN Yeniçağah, Hazır Giyim ve Konfeksiyon öğretmeni. 8 yaşında Berna isimli bir kızım, 3.5 yaşında Barış isimli de bir oğlum var. İngilizce bilmekteyim.

KİMDİR?

Yağbaşlar Köyü
Mursallar Mahallesi

Cazibe Merkezi Dörtdivan İçin

İlçemiz coğrafi konum itibarıyla Ankara-Istanbul arasında yer almaktadır. Otoyol giriş-çıkışı ile de ulaşım daha çok rahatlayacak; Uludağ'dan sonra Türkiye'nin ikinci büyük önemli kayak merkezi Kartalkaya'ya ilçemizden gidileceği için "Dörtdivan Cazibe Merkezi" olacaktır.

Bazı köylerin Belediyeye bağlanması çok geç de olsa yerinde bir karar olmuş, belediye mücavir alanı genişlemiş arazilerin konumuna göre imar çalışmaları yapılma aşamasına getirilmiştir. Gönül arzu ederdi ki diğer köyler de bu katılımı benimseyip, Dörtdivan'ın kaderini belirleyici unsur olsun hizmet bütünlüğü sağlansın. Bölgecilik kalkmış olsun.

Dörtdivan ve çevresinde yapılaşmaya uygun konut ve sanayi alanları belirleyip imar çalışmaları yapılması, arsa üretilmesi, alt yapısı hazırlanıp KOROĞLU tatil köyü adı altında göçü önleyici, geriye dönüşü teşvik edici Turizm Merkezi oluşturulmalıdır. Küçük ve Orta ölçekte

fabrika kurmak isteyen işadamlarımıza arsa tahsisini yaparak yatırım yapmaları teşvik edilmelidir.

İlçemiz çevresinin geniş orman alanları ile kaplı oluşu tarım arazilerinin küçük ve parçalı oluşu üretimde modern tarım aletlerinin kullanımını olumsuz yönde etkilemesi, köyden kente genç nüfusun göç etmesi ile arazilerin büyük bir bölümü verimli işlenmiyor olmasından; verimliliği artırmak için toprakların birleştirilerek Toprak Reformu yapılması gerekmektedir.

Su kaynakları olduğu halde yıllardır gündemde olup; bir türlü başlanamayan Tekke Dereköy Barajı, Düğer Göleti programa alınması ile bölgenin Yayla Turizmi ve Balıkçılık geçim kaynağı olacak; yörenin iklimi değişecektir.

Düğer Yaylasına giderken dereler muntakasındaki araziye gördükçe her zaman aklıma iki Düğer köyü kooperatifleri birleşip bu arazinin bütün olarak ele alınması aklıma gelir. Arazî verasetten dolayı çok hisseli olduğundan sadece otlatıya olarak kullanılmakta; oysa içinden dere geçmekte sebzeçilik, meyvecilik, balıkçılık, küçük ve büyük baş hayvancılık aklınıza ne gelirse her şey yapılabilecek bir arazi boş atıl vaziyettedir. Burada Dünya Bankası destekli hibe niteliğinde köy katımlı kırsal kalkınma projesi uygulanabilir. Bunun için derelerde arazisi bulunan Düğerli hemşerilerimizin bu projeye inanmaları ve bizzat kooperatiflerimizin öncülüğünde uygulanmaya katılmaları gerekmektedir.

Dünyaca tanınmış halk kahramanımız KOROĞLU'na sahip çıkalım.

RECEP ŞENGÜN
DİVANKAV Denetim Kurulu Üyesi

Koroğlu ilçemiz Sayık köyünden oluşu da Kültür hazinemizi zenginleştirmektedir. Bunun için Koroğlu Evi restora ettirip Turizme açmamız Koroğlu Hikayesi, heykeli ve çevre düzenlemesiyle Dörtdivanı dünyaya tanıtmak için daha görkemli uluslararası Koroğlu etkinlikleri yapmamız gerektiğine inanıyorum.

Herşeyin başı eğitimden geçmektedir. İlçemizde çok programlı lise binası, atölyeleri, spor kompleksi ve lojmanları kullanmak üzere Bolu İzzet Baysal Üniversitesine bağlı Orman, Ziraat, Veterinerlik Fakültelerinden herhangi bir bölümü veya Üniversiteye bağlı Dörtdivan Koroğlu Meslek Yüksek Okulu kurup İnşaat teknikerliği, Mobilya, Tarım, Hayvancılık ve bunun gibi yöremize uygun bölümlerin açılması için başta Vakfımız, sivil toplum örgütlerimiz, iş adamlarımız, belediye, makamlık, milletvekillerimiz hep birlikte el ele çalışmalıyız.

Dörtdivan'ın geleceğini çok parlak görüyorum. Yeter ki umutsuzluğa kapılmayıp; potansiyeli harekete geçirmesini bilelim.

Sevgi ve saygılarımla.

Dörtdivan ve Çağrıştırdıkları

Durak DEMİREL

Dörtdivan İlçe Millî Eğitim Müdürü

Dörtdivan (Cuma yeri) bende geniş ufku, sınırsız güzellikler, münbit toprakları ile müşfik insanların bulunduğu; halim selim aynı zamanda uyumlu, çalışkan insanların diyarı olarak görülmektedir.

Oturmuş bir devlet geleneği devlete bağlılık yönünden kusursuz, kuralları temkin ve tedbirle karşılayan insanların diyarı.

Genellikle ilmi ve teknik gelişmelere açık, birlik ruhuna ve kolektif çalışmayı seven, üretmeyi ve üretkenliği bilen bir toplum.

Eğitim yönünden çok meraklı, fakat kırsal alandaki imkansızlıklar ve geçmişten gelen gelenek ve göreneklerden dolayı kız çocuklarını okutmakta temkinli bir toplum. İlköğretimde okuma ve okullaşma %100 iken ortaöğretimde bu oran yarı yarıya düşmektedir.

Manevi değerlere bağlı ve Türkmen Oymaklarının muhafazakar ve müteaddiyin bir toplum özelliği göstermektedir.

Dörtdivan son yıllarda aşırı göç vermiş nüfusunun 4/3'ü Ankara ve İstanbul gibi büyük illere göç etmiş bir ilçe.

Gençler ilçede çok ümitsiz bir durum sergilemekte, iş imkanı ve yatırım bulunmadığından okumayanlar, inşaat işlerinde çalıştıkları için ilçeyi terketmektedirler.

Dörtdivan halkı eğitim ve öğretimi çok sevmekle birlikte her hizmeti (Belki de imkansızlıktan) devletten

beklemektedir. İlçe organik tarım, sulu tarım ve hayvancılığa çok verimli bir yerleşim alanında bulunmaktadır.

Ulaşım açısından çok kolay ve rahat bir yerde bulunmaktadır. İlçenin yetiştirdiği çok önemli şahsiyetler Belediyecilik ve devlet yönetiminde görev almışlardır.

Tespit ettiğim bir eksiklik, okuyup bir yerlere gelenler ilçeye bağlarını kuvvetlendirmemiş, ilçeden kopmuşlardır.

Oysa onlardan beklenen siyaset ve bürokraside ilçenin kalkınması ve yatırımların teşviki için birlikte çaba harcamanın yollarını araştırmak olmalıdır. Bu varsada ben hissetmedim.

Bir güzellik Ankara'dan idare edilen DİVANKAV Vakfının faaliyetleri, bu faaliyetler ilçeye yılda bir kezde olsa bir kaynaşma ve hareketlilik getirmektedir. İlçe genelde vekalet yönetimlerle yönetilmektedir.

Vakaf yetkililerinin sınımlı çalışma ve gayretleri var, fakat ilçede fazla birlik ve destek görmediklerinden gayretler pek sonuç vermemektedir.

Burada; Belediye, Mülki İdare ve siyasilerle vakıf yetkililerinin kafa ve gönül birliği ile Kartalkaya yolunun açılması, ilçeye yatırım yapılması, Tekstil, Cips fabrikaları, yüksek öğretime yönelik çalışmalar hız kazanarak sonuçlanacağını umuyorum. İlçemiz Millî Eğitim Müdürlüğü olarak eğitimde başarıyı artırıcı planlamlarla sosyal faaliyetlere önem veriyor ve gayret gösteriyoruz. İnşayorum ki bu güzel diyarın geleceği daha güzel olacaktır.

MİSAFİR KALEM

Değerli Dörtdivanlı Hemşehrilerim;

Çocukluk arkadaşım Ahmet Ersoy'un benden Dörtdivan ilçesi ile DİVANKAV Dergisi'ne yazı istemesine önceleri son derece şaşardım, ancak uzun yıllar Hacılar Mahallesi'nde oturmuş olmanın ve bu bölgenin birçok güzel insanı ile tanışıp dost olmamın bana Dörtdivan'la ilgili yorum yapma hakkını verebileceğini düşündüm. Kartalkaya Kayak Merkezi, Dülger, Cemaller, Yağbaşlar ve Dereköy ile Düver Deresi, Çukurca Yaylası, Bıçkı, Aladağ Yaylalarını bizzat görme fırsatım oldu.

FİKRET YILMAZ
Altındağ İlçe Millî Eğitim Müdürü

Dörtdivan, Gerede, Yeniçağ Panayırlarının Eylül aylarında çok geniş katılımı çevreye hareket verdiğine bizzat tanıklık ettim ve bu panayırarda yörenin çok özel ürünleri olarak alıcı bulan Kaz, Köfte (cevizli sucuk), Şak Şak Helvası, Parmak şekerlerini tatım.

Dörtdivan'da Doğancılar ve Çetlikveren yaylalarında şenlikler yapılır. Şifa amaçlı hizmet veren benekli alababıklarının da ünü dört dört bir yana ulaşmıştır.

Dörtdivan halkı sıcak kanlı yapıları ve içtenlikleri ile farklılıklarını ortaya koymuş ve bu bağlamda beni çok etkilemiştir. Bunun en güzel örneği Belediye Başkanımız Sayın Veysel Tiryakı'dır. Dörtdivan ilçemizin insanların bundan sonraki en kayda değer tarafı birbirlerine olan yakınlıkları ve kültürel değerlerimize verdikleri önemir. Kendi ilçeleri dışında Ankara, İstanbul, Bolu gibi illerde hep birbirleri ile irtibat halinde olmuşlardır. Buralarda boyacılık, toptancılık ve perakendecilik, kalıpcılık, müteahhitlik gibi yaygın mesleklerle uğraşan bu hemşehrilerimiz Hacılar, Ulubey, Doğantepe mahallelerinde mesken tutmuşlardır.

DÖRTDİVAN TULU

Yrd. Doç. Dr.
İsmail Hakkı AKYOĞLU
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Eğt. Fak. Müzik Eğit. Böl. Öğr. Üyesi

Bolu ili Gerede ilçesine bağlı bir nahiye iken, bugün yeni ilçelerimiz içinde yerini alan Dörtdivan ve çevresi, Türk tarihi, Türk Kültürü ve Türkçe'nin en özlü şiirleri ve anlatımlarıyla araştırılmaya değer bir Oğuz İlçesi özelliğini taşımaktadır. Bu bölgeye yerleşen Oğuz Boyları, gelenekleri, töreleri ve destanlarıyla Türklüğün geleceğine de ışık tutmaktadırlar. Elimizdeki en eski kayıtlara göre baradaki oğuz boylarının adları ve vergi nüfusları 16. yüzyıldan beri günümüze kadar gelmiştir.

"Malazgirt Savaşını takip eden on yıl içinde Türkler Adaları Denizi ve Marmara'ya kadar olan yerleri fethettiler. Fakat asrın sonlarında başlayan Haçlı Seferleri sebebiyle başta Batı Anadolu ve Marmara olmak üzere fethettikleri yerlerin mühim bir kısmını kaydedip Orta Anadolu'ya çekilmek zorunda kaldılar. Haçlı Seferleri dolayısıyla kuvvetlenen Bizans, Türkeri Orta Anadolu'dan da atma ümidine kapılmıştı. Ancak II. KILIÇARSLAN (1155-1197), 1176'da Bizanslıları ağır bir bozguna uğratarak bu ümidi suya düşürdü. Türkler bu zaferden sonra yavaş yavaş Bizans aleyhine topraklarını genişletmeye başladılar."

"Bizanslılarla Türkler arasında hudut, 13. asır ortalarında Bolu, Eskişehir, Kütahya, Afyon Karahisar, Isparta ve Denizli'nin batısından itibaren tesbit edilmiştir."

Bununla beraber Türkiye Selçuk-

lularında yine devletin asıl dayandığı kuvvet, hanedanını kendi kavmi, yani Türkmenler idi. Türkmenler bu ülkede göçebeliği bırakarak oturak yaşaya geçmeğe başladılar. Bunlar daha ziyade köyler kurarak veya çoğu metruk (terk edilmiş, bırakılmış) eski köylerde sakin olmak suretiyle yerleşiyorlardı. Selçuklu Ordusuna dirlikli sipahi askerini verenler de bu yerleşenlerdir. Yerleşik hayata geçen Türkmenlere bir müddet sonra artık Türkmen denilmeyerek "Türk" adı veriyordu.

Türk göçebe unsuru, yani Türkmenler bilhassa uçlarda bulunuyorlardı; oralarda akıncı ve muhafız kuvveti olarak vazife gördükleri gibi düşman topraklarında yurd tutmak suretiyle tetikler kolaylaştırıyorlar ve bazen de kendileri fe-tihlerde bulunuyorlardı.

Bizans uçunda yaşayan uç Türkmenlerinin tını Horasan'a kadar yayılmış ve onlar Rumlara karşı yaptıkları başarılı savaşlar ile Müslim ve gayri Müslim bütün eserlerde yankılar yapmışlardır."

Evliya ÇELEBİ, Seyahatnamesinde, Gerede ve Dörtdivan çevresinde yaşayan Oğuz boylarının dilleri, gelenekleri hakkında bilgi verirken Gerede kasabasına bağlı nahiyelerden şöyle bahsetmektedir:

"Kızılözü, Alacaözü, Aladivan, Birdivan, ikidivan, Üçdivan... velhasıl Yedidivan'a varıncaya kadar nahiyeleri vardır. Hepsini dağlarda otururlar. Bu Türkler'in (Divan) dedikleri de, Selçuklulardan Sultan Alaaddin zamanında Bolu Beyi iken bu dağları fethettikçe gönül almak için divan edip, kös çaldığı yerlerdir ki, halen divan adı ile anılır yedi adet nahiyedir. Halkı asi ve bağı kimseler olup, lisan ve lehçeleri aşağıda bir nehze anlatılmıştır.

DÖRTDİVAN TÜRKLERİNİN LİSAN VE LEHÇELERİ

Azık: Ekmek, tahenk, buğday
Ün: Avaz.
Çalab hakkı: Allah hakkı
Kilici: Söz

Aydıncı: Şeyh. Mezarlık: Savu yeri
Çomar: Koyun köpeği Dutmaç:

Sömke

Evliya ÇELEBİ, bu yöredeki gözlemlerinde levendlerden ve bunların faaliyetlerinden de söz etmektedir. Büyük meclis anlamına gelen Divan'ın Türk musikî tarihinde özel bir yeri ve anlamı vardır. Osmanlı padişahı Osman Bey'e Selçuklu Hükümdarı tarafından beylik nişanesi olarak Tablu Alem (Kös, davul, zurna, çalpare, nakkare ve tuğlardan oluşan müzik takımı) yani muzika takımı ile sancak gönderilmiş, sancakda musikî takımının aynı ayarda tutulduğu gösterilmiştir. Bugünkü Dörtdivan isminin taşıdığı kültür bu gelenekten başka bir şey değildir. Dört adet divan vardır burada Oğuz Türklerinin yönetim anlayışları ve düzenlerinin mükemmelliğini ortaya koymaktadır.

"Oğuznameler XIV-XVII yüzyıllar arasında Horisan'den Rume-lî'ye kadar bütün Oğuz Türklüğünün yaşadığı yerlerde söyleniyor ve okunuyordu. Bu, bütün Batı Türklüğünde müşterek bir gelenektir. XVII. yüzyıldan itibaren bu Oğuzname'lerin yerini KÖROĞLU DESTANI aldı.

KÖROĞLU VE KÖROĞLU

Köroğlu XVI. yüzyılın ikinci yarısının ortalarında Bolu sancağının Gerede kazasında buyruğunda bulunan birkaç yüz adamla haydutluk yapmağa başlamış bir yiğit idi; anlaşıldığına göre müteakiben bu işi Tokat-Sivas arasındaki Çamlıbel'de devam ettirmiş ve ihtimal sonra büyük Celali hareketlerine katılmıştır. Asırlar daha XVII. yüzyılın başlarında O'nun yiğitliklerinden bahseden destanlar okunmaya başlanıyordu. Bu destan Türkiye'den İran'a gitmiş ve oradaki Türklerin de en çok sevdikleri destanları olmuştur. Sonra Köroğlu destanı Hazar ötesi Türkmenlerine ulaşmış ve onlar da bunu mübî destan olarak benimsemişlerdir.

XVI. Yüzyıl kayıtlarına göre Bolu Sancağı'na bağlı ONIKI DIVAN kazasında KAYI boyu (üç ayrı yerleşim yeri ve vergi nüfusları 34,12,3), KINIK (3 vergi nüfusu), KARA EVLİ (dört yerleşim yeri ve vergi nüfusları 49, 28, 6, 3), SA-LUR (vergi nüfusu 7)

Köroğlu'nun doğduğu Sayık köyü (solda) ve yaşadığı rivayet edilen ev.

resmi kayıtlarda geçmektedir. Bugün, bunlardan başka DÖĞER, KARGI (KARGIN?) SAYIK, SORKUN gibi Oğuz boyları kendi adlarını taşıyan köylerine yerleşmişlerdir. Dörtdivan'daki köylerin eskiden beri gelenekleri olan yaylaya çıkmaları ve kışın da kışlak olarak köylerinde oturmaları sürdürülmektedir. 1980 yılından beri bu yörede yaptığımız alan araştırmalarında, en çok gözlediğimiz özelliklerden birisi de genç kız ve gelinlerin bile şiir defterlerine (CÖNK) sahip oluşları ve bunlara pek değer vermeleri olmuştur. Türk kadınının okuma ve kültürüne gösterdiği ilgi bakımından bu davranışlar çok anlamlıdır. Bu yöreden yetişmiş birçok ebedî şahsiyetlerden araştırmamızda yaptığımız kayıtlar vardır. Merhum Mevlüt AYER, Eyüp ŞAHİN gibi şiir ve musiki kültürü olan kişilerin olabileceği gözardı edilmemelidir.

Dörtdivan Türkleri, şiir, edebiyat, tarih alanlarında büyük bir birikime sahiptirler. Özellikle, hafızları, ilahî şiirleri, halk sanatçıları seslerinin tınız ve güzel oluşlarıyla haklı bir ane sahiptirler.

Dörtdivan ile özdeşleşmiş bir halk kahramanı olan KÖROĞLU tüm dünya Türklüğünün ortak bir dili olmuştur. Koçaldamasında ana dilimiz Türkçe'nin en akıcı, en içten ve en yalın anlatım bulduğumuz bu kahramanın hayatı ve faaliyetleriyle ilgili bilgi ve belgeleri gün ışığına çıkaran merhum Prof. Dr. Faruk SUMER'dir. Kendisiyle birlikte birçok araştırmamız sırasında bitmek tükenmek

bilmeyen bir Türkmen araştırmacısının olayların geçtiği coğrafyayı mutlaka görmesi gerektiğini bizlere öğretmiştir. 5-7 Haziran 1983'de Bolu ve Dörtdivan'da Köroğlu'na yakışır bir KÖROĞLU SEMİNERİ ve kutlamaları yapılmıştır.

KÖROĞLU - Ali Ruşen, Dörtdivan'ın Yukarı SAYIK köyündendir. Özellikle nüfus artışı sebebiyle geçim sıkıntısı çeken Anadolu Türk köylüsüne mensup gençlerin birçokları medreseye giderken bir kısmı da toprağı bırakıp bu-lundukları yerlerden ayrılıyorlardı. Bu gençlerin birçokları bir iş tutmak için şehirlere gittikleri gibi, birçokları da Sancak Beyi ve Beylerbeyilerin hizmetine giriyorlar ve onların kapı halkını oluşturuyorlardı. Bunların bir kısmı, iş bulamadıklarından çeteler oluşturup soygunculuk yapıyorlardı. Bunlara Levend (Levendat) adı veriliyordu. İşte meşhur Köroğlu Ruşen bu çetelerin birinin başında olup, 1581 tarihinde Gerede ile Bolu arasında haydutluk yaptığı görülüyor. Bu tarihte Celali olarak vasıflanan Köroğlu'nun 1584 tarihinde de faaliyetini sürdürdüğü, askeri memur (Ümera) ve kadıların korkularından onun yaptıklarını gizledikleri bildiriliyor.

9 Haziran 1581 tarihli Anadolu Beylerbeyi'ne yazılan diğer bir hükm-i şerifte ise, Köroğlu'nun Kıbrıs (Kıbrısçık) ÇAKALOĞLU KARAMUSTAFA ile birleşip Celali oldukları ve yörede yağma ve tahriplerde bulundukları anlatıldığı gibi, aynı yıla ait diğer bir ve nikada adının

Ruşen olduğu bildiriliyor, böylece, vesikalarda KÖROĞLU RUŞEN'in destan kahramanımızdan başkası olmayacağı tam bir kesinlik kazanıyor. Fakat, KÖROĞLU ve arkadaşı KARA MUSTAFA'nın birlikte başlarına topladıkları 20-25 kişiyle kuzeyde

Amasra, güneyde Beypazarı, doğuda Ayaş olmak üzere faaliyet sahalarına genişlettikleri anlaşıyor. Fakat KÖROĞLU, bu faaliyetini daha fazla sürdürmeyerek 1585 yılında Ankara'ya bağlı Haymana'ya kaçıp, Mute (torba takımı, derebeyi olan) Mahmut'a sığınmıştır. Bu tarihten sonra KÖROĞLU hakkında da şimdilik bir arşiv vesikasına sahip değiliz.

KÖROĞLU'nun Haymana'dan doğrudan doğruya veya başka yörelere uğradıkları sonra Sivas-Tokat arasındaki Çamlıbel'e geldiği anlaşıyor. KÖROĞLU'nun destanlarındaki Çamlıbel'i bu Çamlıbel'den başkası olamaz. Zira burası gerçekten beklenilecek bir yerd. Çünkü oradan sık sık ticaret kervanları geçiyor; KÖROĞLU da bu kervanlardan "Yol Bacı" olarak geçiniyordu.

Bu kervanlar Çamlıbel'den geçin Tokat'a bir çok ticaret malı getiriyorlar ve oradan bilhassa işlenmiş bakır alıyorlardı. Destanın İstanbul rivayetindeki:

Tokat kervanından aldın bakır

İncitmezün fıkarayı fakırı

Beyti de KÖROĞLU'nun Sivas-Tokat arasındaki Çamlıbel'de yaşadığını doğrulayan pek mühim bir delildir.

KÖROĞLU, kuvvetli bir ihtimale göre Çamlıbel'de tutunamadı. Oradan İran'a gidip ŞAH ABBAS'ın hizmetine girdi. Bu devirde kaleme anen şöyle deniliyor: "Şah Abbas 1603 yılında Nahçıvan'da bulunuyorken KÖROĞLU Osmanlı hizmetine girmiş olan ve Pasin'de oturan oymağının reisi Ali Kuli Beyi, oğlunu ve ana-

sını yakalayıp Ulu ŞAH'ın huzuruna getirdi. Bu KÖROĞLU'nun destan kahramanımız KÖROĞLU olmanısı için hiç bir sebep yoktur. KÖROĞLU'nun başarısı da O'nun mesleğine uygun bir içtiir. Kaynakta O'nun kimliğinden ve memuriyetinden süss edilmesinin O'nun herkesçe bilinen bir kimsi olmasıyla ilgili bulunması pek muhtemeldir. Çünkü, o tanınmamış bir kimse olsaydı, pek kuvvetli ihtimal ile kim olduğu belirtilirdi. Eski müellitlerde de bu böyle idi.

Azeri rivayetlerinde KÖROĞLU'nun Şah ABBAS tarafından öldürüldüğünün yazılmasına pek tabii bu haberi doğrulayan bir delil nazi ile bakılabilir.

KÖROĞLU'nun Tokat dağlarında koşak olarak yaşadığını bildiren bir Anadolu rivayeti de vardır. Bu, anlaşılacağı üzere kahramanımız Tokat dağlarında hayata veda etti demektir. Eğer böyle ise cesedi Osmanlı'nın eline geçmemesi için gizli bir yere gömülebilir.

KÖROĞLU, Türk aleminde bilhassa Batı Türkleri arasında tapır-casına sevilen bir kahramandır. Türk köylüsüne mensup gençlerin devletin üst düzeydeki idari mevkilerine getirilmeyip, bu mevkilere devşirmelerin getirilmesi, KÖROĞLU'nun esas mücadelesinin temelini oluşturmaktadır.

"Arak her çeşit devşirmeler, sığıntılar, dönümler, saray kadınları, cinciler, üfürükçüler, şeyhler, derişler devlet işlerine burunlarını sokuyorlar, sadrazamları, valileri, işlerine gelmeyen bütün makam sahiplerini keyiflerine göre azil ve tayin et-

tiriyorlar, memuriyetleri para ile satıyorlardı. Bu yüzden de Anadolu'da isyanların da arkası kesilmiyordu."

KÖROĞLU'nun türküsü ve oyunu günümüzde de herkes tarafından bilinmekte ve söylenmektedir:

**Benden selam olsun Bolu Beyi'ne
Çıkıp şu dağlara yaslanmalıdır
Ok gıcirtısından kargı sesinden
Dağlar seda verip seslenmelidir.**

**Düşman geldi tabur tabur dizildi
Alınımıza kara yazı yazıldı
Tüfek icad oldu mertlik bozuldu
Eğri kılınc kında paslanmalıdır.**

**KÖROĞLU düşer mi kendi şanından
Ayırır çoğunu er meydanından
Kır at köpüğünden düşman kanından
Çevrem dolup şalvar ıslanmalıdır.**

KÖROĞLU'nun destanlardaki gibi saz şairi olması uzak bir ihtimal olarak görülmemelidir. Vesikalarda ne denilirse denilsin O'nun yoksulların incitmediği şüphesizdir. KÖROĞLU'dan tını çok daha fazla olan birçok Celaif'den hiç biri destan kahramanı olamamıştır.

Özet olarak, KÖROĞLU 1580-1585 yılları arasında mücadelesini sürdürmüş, destan Ceyhun ırmağını da geçerek Özbekler arasında dağılmıştır. Üsküp'ten Semerkanda kadar geniş bir Türk aleminin ortak bir kültür ürünü olmuştur.

Kaynaklar:

- Yrd. Doç. İsmail Hakkı Altyoloğlu'nun Bolu, Gerede, Dörtdivan çevresinde yaptığı araştırma ve gözlemler.
- Koroğlu Semineri 5-7 Haziran 1988, Bildiri, Bolu.
- OĞUZLAR (Türk Prof. Dr. Faruk SÜNER, Ana yayınları Eylül 1980)
- Osmanlı Tarihi Prof. Dr. İsmail Hakkı Özünçarsılı, s.33, Türk Tarih Kurumu yayını 1982 Ankara.
- OĞUZLAR (Türkmenler), S.134-135.
- Evliya ÇELEBİ Seyahatnamesi, Mehmet Zelloğlu, Cilt 1-2 Üçdal Neşriyat İstanbul.
- Tarihe Hükmeden Millet Türkler, Cemal Anadol, Millî Kültür Yayınları s.92, 1977 İstanbul.
- Türk Dünyası Tarih Dergisi Sayı:2, Prof. Dr. Faruk SUMER Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı İstanbul.

Yöremizden İzlenimler

Ben Dörtdivan'a bağlı Göbüler köyündenim. Ankara'da memur olarak görev yaptığım için yıllık izinlerimi (genelde Temmuz - Ağustos aylarında) köyümde geçiririm. Amacım büyük şehrin kalabalığından, bunaltıcı havasından, gürültüsünden ve işimin verdiği stresten uzak kalmak, biraz da dinlenmektir. Görmeyen ve bilmeyenler tarafından Dörtdivan ilçesi ile köyleri, Bolu ili-ne bağlı olması nedeniyle etrafı ormanlarla kaplı zannedilir. Oysaki işin aslına bakacak olursak durum pek de öyle değildir. İlçemiz ve köyleri genelde ekili alanlar arasında ormanlardan uzak, dere, tepe ve bayır dediğimiz çıplak alanlarla çevrilidir. Bu dere, tepe ve bayırlar yaya olarak iki saatlik uzak bir mesafe sonunda ormanların yer aldığı alanlara kadar uzamaktadır. Ormanlık birkaç köy hariç diğer köylerin dere tepe ve bayırları tamamen ormandan yoksun

miş, ekolojik yapı bozulmuş, yabani kuş ve hayvanların yaşama alanları daralmış, bin bir çeşit çiçek, mantar ve bitki örtüsü yok olmuştur. Ormanlara verilen zararlar iklim değişikliğine, yağışların azalmasına, kuraklığa neden olmuş, bu olumsuzluklar ekonomiyi etkilemiş, orman ürünleri ve buna bağlı olarak yapılan tarım, hayvancılık ve yaylacılık yok denecek kadar azalmış, başkaca geliri olmayan köylüler büyük şehirlere göç etmiştir.

Daha önceleri köy yaşantısının olduğu herkesin tarım ve hayvancılıkla uğraştığı dönemlerde sürülerin otladığı bayırlar ve tepeler, kağıt takerlerinin ağaçlarla çevrili suların aktığı dere yataklarından geçerken çıkardıkları gıcırta sesler ile, bayram havasında katar katar yapılan yayla göçü yaşanırken, bugün bu özelliklerden eser kalmamıştır. Örneğin daha önceleri ormanlar arasın-

CELAL YELER

Cyeler@metecar.gov.tr

mesire yeri olarak Gerede ilçemizin Esentepe Milli Parkına benzeyecektir. Hele bir de rakımı itibarıyla Gerede ve Dörtdivan ova ve köylerine kuş bakışı çok güzel bir manzara oluşturmaktadır. Ayrıca akşam saatlerinde karşıda yükselen Bolu Dağından güneşin batışını seyretmek insana ayrı bir huzur vermektedir. Köroğlu dağlarının karlı zirvelerini seyretmek ayrı bir güzelliştir.

Bu güzelliklerin yanında uzun yılların acımasızlığına, insan ve doğa zararlarına direnen buradaki ağaçlar

bir gün kendilerinin de yok edileceğini düşündürcesine etrafına saçtıkları tohumlarla nesillerini devam ettirme çabasındadırlar. Dere ve bayırlarda yok edilen ağaçların yerlerine köklerinden ve tohumlarından fidanlar

gözle görülür bir şekilde insan emeği ve koruması olmadan yeşerme mücadelesi vermekte, her çam ağacının üç metre etrafına dağılan bu tohumlardan yeni fidanlar filizlenerek ormanı yenilemeye çalışmaktadırlar.

Geçmişten ibret alarak köyümüz ve ilçemiz ormanlarını koruyalım çevremizi temiz tutalım. Bol suların aktığı, balıkların oynadığı şelaleli gölet ve dereler, kuşların şarkı söylediği, gölgesinde demli bir çayın keyifle içildiği ormanları yok etmeye elim ettirmeyelim. Erozyona yenilme-yelim. Çölleşmiş, çoraklaşmış alanlar yerine geleceğimiz olan çocuklarımızı yeşil alanlar bırakalım. Köyümüz, ilçemiz, ilimiz ve yurdumuzun akciğerleri olan ormanlarla kaplı olsun. Hepimizin kesilmiş ağacı değil, dikili bir ağacı olsun.

bulunmaktadır.

Yaşlarımızın anlattığına göre köyümüzün etrafı, diğer köylerde olduğu gibi yıllar önce ormanı oluşturan çam, sedir, köknar, meşe, ahlat, ahıc, kavak ve söğüt ağaçları ile kaplı iken bu ağaçlar kışlık yakacak olarak kullanılması; bina ve samanlık yapımı, bahçe ve tarla etrafı çevirmek, diğer köylerle oluşan husumet gibi etkenlerden dolayı yapılan kontrolsüz ve bilinçsiz kesim nedeniyle yok edilmişlerdir. Babamın mesleği gereği bulunduğum İç Anadolu'nun bozkır ve kumsal topraklarında benim köyümün çevresinde yer alan ağaçlardan daha çok ağaç olduğunu gördüğümü söylesem mübalağa olmaz herhalde. Ne kadar içler acısı değil mi? Ormanların bilinçsizce yok edilmesine paralel olarak iklim değiş-

da yer alan Göbüler aşağı yaylasının ağaçtan yoksunlaşmış alanlarında bulunan taştan, ahşaptan, pişmemiş tuğladan yapılan ev ve ağıl duvarları kargaların, yarasaların, baykuşların mekanı haline gelmiş akşamın alaca karanlığında ayakta kalan dikili taşlar insan, yıkılan çakıl taşları hayvan silüetini almış insana korku ve hüznü veren bir manzara oluşturarak sanki orman varlığının yok edilmesine paralel olarak yayla yaşamı da yok olmuştur.

Köyümüze yakın bu yaylaların üzerinde yaya olarak yarım saatlik mesafede yüksekçe bir tepede 80-100 civarında çam ağacının kaldığı yöresel adıyla Kavaklığın Baş deneni mevki bulunmaktadır. Yeşilliği, havası, hoş esen rüzgarı, çam ve kekik kokularıyla bir doğa harikası, ıslah edilse

Dörtdivan Yöresi Dil ve Folklor Malzemesi ve Dede Korkut Hikâyeleri(*)

Bolu halk kültürü ve edebiyatı içerisinde Dörtdivan yöresinin önemli bir yeri vardır. Orta Asya'dan göç eden Türk boylarının en eski yerleşim yerlerinden birisi olan Dörtdivan, aynı zamanda "Atayurt"tan getirilen sözlü malzemenin, günümüzün göçler, ilgisizlik, radyo ve televizyon, bilimsel cehalet gibi tüm olumsuz etki ve şartlarına rağmen yaşatıldığı müstesna bir yöremizdir.

Dörtdivan yöresine ait halk edebiyatı malzemesini iki grupta toplamak mümkündür. Bunlar:

1. Dil malzemesi
2. Folklor malzemesidir.

Dil malzemesi içerisinde Türk dilinin en eski kelimelerine ve gramer şekillerine rastlamak mümkündür. Nitekim daha önce yaptığımız derleme çalışmalarında, Türk dilinin "Eski Türkçe" devresine ait onlarca kelime tesbit etmiş ve bunların bir kısmını yayınlamıştık.¹

Dörtdivan yöresinin dil açısından başka bir özelliği de yöre ağzında Türkçe'nin "Eski Anadolu Türkçesi" dönemine ait şekillerin varlığını büyük ölçüde sürdürüyor olmasıdır.

Bu dil malzemesi yanında Dörtdivan yöresi zengin bir folklor malzemesine de sahiptir. Folklorik malzemenin önemli bir kısmının temeli ise eski Türk yaşayış ve inançlarına bağlıdır.

Dörtdivan yöresinde yaşamı savışı veren bu zengin dil ve folklor malzemesi içerisinde Türk dilinin ve edebiyatının Hikâyeleri'nin izlerine de rastlamak mümkündür. Bu makalede yöreye ait dil ve folklor unsurları ile Dede Korkut Hikâyeleri arasında tespit ettiğimiz benzerlikler ele alınacaktır.

Bildiği gibi, Dede Korkut, Türk dilinin ve kültürünün en önemli eserlerinden birisidir. "Türk milletinin dehasının bir ürünü olan bu destanlar Türk sosyal ve millî hayatının bir aynasıdır."² Prof. Fuat Köprülü, Dede Korkut Hikâyelerinin değerini ifade etmek için

derslerinde şu sözü söylemiştir. "Bütün Türk edebiyatını terazinin bir gözüne, Dede Korkut'u öbür gözüne koysanız yine Dede Korkut ağır basar. Prof. Dr. M. Ergin ise Dede Korkut Kitabı'nın önsözünde şöyle demektedir. " ... Dede Korkut bütün Türk dünyasının müşterek millî kültür abidesidir."³

Bu yönde daha birçok görüşten hareketle, şimdiye kadar tespit ettiğimiz kadarıyla Dörtdivan yöresi dil ve folklor malzemesiyle; Dede Korkut Hikâyelerini karşılaştırdık ve aralarında birtakım ortak yönler bulduk. Bunları şu şekilde örneklendirebiliriz.

1. DİL MALZEMESİ

Dörtdivan Yöresi Ağız ile Dede Korkut Hikâyelerinde Ortak Kelimeler

Dede Korkut Kitabı Azeri sahasına ait bir eserdir. Ancak Dede Korkut Hikâyelerinde kullanılan kelimeler ile Dörtdivan yöresi ağzında kullanılan kelimelerin büyük bir çoğunluğu ortak kelimelerdir. Bunu ancak eldeki nüshanın asıl nüshalar olmaması ihtimaliyle açıklamak mümkündür. Bu kelimelerden bazıları şunlardır:

ağa : ağabey
ağ-yükselmek, yukarı çıkmak, aşmak

ala : ela, karışık renk
alan : alan
andur - : andırmak, hatırlatmak.
DA'da andumak

apul apul : Sallanarak yürüme, yalpa yapma

arkaç - arkaç : ? DA'da yer adı, Argaç

Yeri bazlanmaç : DA'da bazlanmaç

becit : çabuk, ehemmiyetli, acele

belen : tepe, sırt, dağ beli

bınar : pınar DA'da bunar

bögelek : siğir sineği DA'da bükelek

bukağı : köstek, pıranga

buynuz : boynuz

çeri : asker

çetlik : kedi DA'da yer adı Çetlikören

çılbur : yular DA'da çılbur, aynı zamanda patika

dala - : ısırma, dişlemek

entik : et yiyen yirtici hayvanların yavrusu, enik

esrük : sarhoş

eyyâm : günler, zaman

MEHMET SOLMAZ

Okutman, ALBÜ Türk Dil Bölümü

göger - : yeşermek DA'da aynı zamanda morarmak

gögez : yeşermiş, yeşillenmiş

gök : mavi, yeşil

gökçe : yer adı Gökçe Deniz, DA'da

Gökçe Alan

gömeç : kül ekmeği

hasud : kışkanç DA'da hesit

irgür - : erdirmek, eristirmek, ulaştır-

mak DA'da ergü-

karcasmak : karışmak, kaynaşmak

külek : kova DA'da güylek

ögeç : örülmüş, örgülü DA'da çeşitli

kumaş parçaları ya da yün iplerden

örülmüş kalın ip

pusank : duman, sis, koyu duman

pürçek : baş örtüsünü altından alına

çıkan saç

salkum : serin rüzgâr

sanç - : saplamak, batırmak

sası : fena kokulu, kokmuş, pis

seğirtmek : koşmak

soğıl - : kaynağı kurumak DA'da so-

gul - sor-enmek)

süs - : tos vurma

teşer - : dudakları kabarmak, uçuk-

lamak, DA'da kurumak

tenef : çadır ipi DA'da ip

toklı : bırıyanda kuzu DA'da toklu

tülü : tülü kuş, yurtcu kuş, çaylak, at-

maca (tülü ?) DA'da anlamı tilyü

yalabıdak : şimşek gibi, birdenbire,

ansızın DA'da yalapdak

yayım : otlak

yandı : bulaşık suyu DA'da yuntu

Ayrıca bunlar dışında ortak gramer

şekilleri de vardır.⁴ Bunlara örnek ola-

rak yöre ağzında hâlâ varlığını sürdüren

"-n" vasıta hali eki, "büyük", "güzel" gibi

kelimelerde görülen düz şekiller yerine

yuvarlak şekiller, "-n" yerine "-n" şeklin-

deldi teklik ikinci şahıs eki, "-m" yerine

"-n" şeklinde görülen zamir kaynaklı

teklik birinci şahıs ekini v.b. verebiliriz.

Atasözleri ve Deyimler

Dörtdivan yöresi atasözleri ve deyim-

ler açısından çok zengin bir yöremizdir

(*) 7 Nisan 1999'da "Bolu'da Halk Edebiyatı" Panelinde sunulmuştur.

1. M. Solmaz, "Dörtdivan Yöresi Dil Malzemesi" Bolu Bilim Sanat ve Kült. Ar. Dergisi, Yıl: 1, Sayı: 1, İlkbahar 1998, s. 34-35

2. M. Ergin, Dede Korkut Kitabı (Metin-Sözlük) Ebru Yayınları, İstanbul 1996

3. a.g.e.

4. M. Solmaz, Dörtdivan Yöresi Ağız, yayınlanamamış saha araştırması

ve yörenin atasözleri ve deyimleri ile Dede Korkut Hikâyelerinde geçenler arasında benzerlikler; hatta aynıdır bulunmaktadır. Bunları şu şekilde örneklendirebiliriz:

Allah Allah demeyince işler onmaz D2v2-11
Allah de de atına bin. DA*
Eski paubuk biz olmaz, kan düşman dost olmaz. V3-10
Domuzdan post, eski düşmandan dest olmaz DA
Gelimli gidimli dünya
Son ucu ölümlü dünya D34-13 v.b.
Gelimli gidimli dünya
Sonu ölümlü dünya. DA
Oğlı olan levernmiş, kızı olan köçemiş.
D80-12
Oğlu olan evermiş, kızı olan çıkar-mış. DA
Ocağın soyındır - D143-5
Ocağı söğün-DA

Başında olan bit ayağında dirildi. D173-12
Başında olan bit ayağında toplandı. DA
İvlü ivlüne geldi. D242-7
Evli evine, köylü köyüne. DA

Anasun dilin aradı. D257-7
Ağız aramaz. DA

Emmisini ohadı. D253-5
Okumak (Davet etmek) DA

Kaynımet gününde menim elüm kazan Hanun yakasında olsun D229-1
İki eli yakasında olmak. DA
Derelerde kâfire kargın girdi. V52-10
Köküne Karan girmek. DA
Karan koymak. DA
Coğrafi Adlar

Bazı coğrafi adlar Dede Korkut Hikâyelerinde sıklıkla geçmektedir. Bunlardan en çok dikkat çekeni Ala Tağ'dır. Bu ad Dörtdivan yöresinde de hem coğrafi özel ad hem de yaz aylarında ilâncı olarak kullanılan ve köye en uzak olan yaylaların genel adıdır. Çalköy Aladağı, Çetkören Aladağı, Sorkun Aladağı gibi.

Ayrıca, Dede Korkut Hikâyelerinde geçen Gökçe Tağ, Gök alan gibi isimler Dörtdivan yöresinde Gök Dağ, Gökçe Alan şeklinde coğrafi özel ad olarak bu-

lunmaktadır. Bunların dışında hikâyelerde geçen bel, belen gibi coğrafi isimler yöre ağızda da kullanılmaktadır.

Takma Adlar

Dede Korkut Hikâyelerinde dikkat çeken bir nokta da kişi adlarının yanında genelde bir takma ad bulunmasıdır:

Salur Kazan veya Kazan Han,* Kayan Selçük, Kara Göne, Kara Budağ, Şer Şemseklin, Bamsı Beyrek, Deli Dunder, Gaflet Koca, Alp Eren, Karaca Çoban v.b. Dörtdivan yöresinde de hikâyelerde görüldüğü gibi takma adlar çok yaygındır. Hatta burada ilgili bir de söz vardır. "Yiğit lakabıyla" diye. Özellikle "kara" kelimesi takma ad olarak çok kullanılmaktadır. Kara Mustafa, Alunet, Mehmet vs.

Renk Bildiren Kelimeler

Dede Korkut Hikâyelerinde renk bildiren kelimelerin hemen tamamına yakını Dörtdivan yöresinde de kullanılmaktadır. Bu kelimelerin ifade ettiği değişik anlamlar ve kullanımı yerleriyle ilgili şu benzerlikleri tespit ettik:

Dede Korkutta Bayındır Han, verdiği ziyafette konukların yerleştirilmesiyle ilgili olarak şu emri verir:

"Oğlı olanı ağ otağa, kızı olanı kızıl otağa kondurun..." V6-11

"Ala gözlü oğluna al duvaddu gelin aldr". D25213, 253-1

Dörtdivan yöresinde yeni doğan kızların bulunduğu eve meleklerin al bayrak dıkeceğine inanılır. Ayrıca "gelin alma" günü gelinin yüzüne al duvak örtülür ki, bu durum "Alayla girip sahyla çıkmak" deyimine de yansımıştır.

Dede Korkut'ta yiğitler ala gözlüdür: "Ala gözlü kırk yiğidi boyuna algal. V73-7

Dörtdivan yöresinde ise kızlara "Alah sana ala gözlü bir oğlan versin" temennisinde bulunulur.

Dede Korkut Hikâyelerinde gök kelimesi sıklıkla geçen bir renk adıdır. Bu kelime yeşil yerine de kullanılmaktadır.

"Gök ala gördü çimene çadır dikdi." D200-11

Bu şekildeki kullanış Dörtdivan yöresinde de vardır. Ayrıca Dede Korkutta geçen Gökçe Tağ (D126-6 v.d.) ismi de Dörtdivan yöresinde Gökçe Alan şeklinde yer adıdır. Gök kelimesinin bir başka kullanış da "göğermek" şeklindedir:

"Kurmuş idi, yeşerip göğerdii ahır". D258-6

Dörtdivan yöresinde ise göğermek hem yeşermek hem de morarmak anlamında kullanılmaktadır.

Bu renkler dışında Dede Korkut Hi-

kâyelerinde sıklıkla geçen, ak, kara, baz, alaca gibi renk isimleri de yöre ağızda yine sıklıkla kullanılan renk isimlerindendir.

II. FOLKLORİK UNSURLAR

Dede Korkut Hikâyelerinde geçen folklör unsurları ile Dörtdivan yöresindekiler arasında oldukça çok sayıda benzer noktalar tespit ettik. Ancak biz, hepsi ayrı bir çalışmanın ve makalenin konusu olabilecek bu unsurlardan birkaç örnekle yetineceğiz:

"Dirse Han Oğlu Bogaç Han" hikâyesinde çocuklar toplanmış aşık oyunu oynamaktadır:

"Meger Sultanım Dirse Han'un oğlancuğa üç dahi ordu uşağı meydanda aşık oynarlardı idi." V9-2,3

Dörtdivan yöresinde de aşık en eski çocuk oyunlarından birisidir.

Dede Korkut Hikâyelerinde göz seyrimesi, iç göynümesi, kulak çınlaması uğursuz sayılır.

"Çaksın benüm görür gözüm a Dirse Han yaman seyrir." D24-7

"Sam yılleri esmedin Kazan kulağın çınlar

Sarımsak otan yimedin Kazan içim göyünir." V76-2,4

Dörtdivan yöresinde de göz seyrimesi ve kulak çınlaması kötü haber duyulacağı şeklinde yorumlanır.

Dede Korkut'ta akarsuların temizliği-ne inanılır:

"Akup giden aru suda abdest aldı." V81-10

Dörtdivan yöresinde de "akın suların pislik tutmayacağı"na inanılır.

Dede Korkut'ta ölen kişinin ardından yemek verilmekteydi:

"Üç ayda varmaz isern öldüğünü ol vakt bilsün

Ayır atım boğazlayup aşım virsün" D144-8,10

Dörtdivan yöresinde de ölen kişi için yemek verilir ayrıca helva yapılarak dağıtılır.

"Duha Koca Oğlu Deli Dunder" hikâyesinde Dunder kendi canı yerine anasından ve atasından can istemi ancak "yüz bulanmış"tır. Sonra "helalli"sine gelir. O şöyle söyler.

"Senün ol muhammet atan anan kıyamanuşlar

Bir canda ne var ki sana kıyamanuşlar

Arş tanış olsun, Kürsi tanış olsun

Yir tanış olsun, gök tanış olsun

Kadir Tanrı tanış olsun

Menim canım senün canına kurban olsun" D168-2,6

Dörtdivan yöresinde ise bütün bu hikâye tek bir sözde özetlenmiş ve sevgiliye verilen kıymet şöyle ifade edilmiştir:

5 M. Solmaz, Dörtdivan Yöresi Atasözleri ve Deyimleri, yayımlanmamış sahn araştırması.

6 Kısaltma, Dörtdivan Yöresi Ağzı

7 M. Solmaz, "Aladağı'daki Sile Yığırt Çalmak", Bula Hilim Savaş ve Kilt. Ar. Dr., Yıl: 3, Sayı: 3, Sonbahar 1998, s. 19

8 Kazan kelimesinin "kuz" kökünden geldiği ileri sürülmektedir. Bkz. A. Duymaz, Bir Destan Kahrnaması Salur Kazan, Otiken Yay. İst. 1997

9 M. Solmaz, Türk Kültüründe Renkler ve Yöresindeki İzleri, Bildiri, 22 Mart 1999, AİBO Nevruz Kutlamaları, Panel

10 M. Solmaz Dörtdivan Yöresi Atasözleri ve Deyimleri, yayımlanmamış sahn araştırması.

"Kardeş kardeşli atmuş, yâr başında kapmış" DA

Sonuç olarak şunları söyleyebiliriz: Anadolu'nun hatta bütün Türk dünyasının her yerinde, Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın ifadesiyle "her evinde" bunun gibi yüzlerce değer mevcuttur. Bizlere düşen görev bu değerlere gereken önemi vererek araştırıp ortaya koymak, edebi eserlerimizde bu diğer gerekli bütün yerlerde işleyip kullanmaktır. Unutmamalıyız ki milletlerin ve medeniyetlerin temel dayanağı kültürdür ve kültür de halkın içinde, yaşamızda, yöremizde yaşamaktadır.

Kaynaklar

1. Atalay, Besim; Divanî Lügat-itt Türk Tercümesi 4.cilt 3. Baskı Türk Tarih Kurumu Basınevi Ank. 1992
2. Duymaz, Ali; Bir Destan Kalkırması, Salur Kazan, Otügen Yayınları, İst. 1997
3. Ergin, Muharrem; Dede Korkut Kitabı (Metin-Sözlük), Ebru Yayınları İst. 1986
4. Kaplan, Mehmet; Kültür ve Dil 6. Baskı Dergâh Yayınları, İst. 1989
5. Solmaz, Mehmet; Dörtdivan Yöresi Atasözleri ve Deyimleri, yayımlanmamış saha araştırması.
6. "Dörtdivan Yöresi Dil Malzemesi" Sayıyla Sözüyle Bolu, Bilim Sanat ve Kült. Ar. Der. Yıl I Sayı I İlkbahar 98 s.34-35
7. Türk Kültüründe Renkler ve Yöremizde İzleri, Bildiri 22 Mart 1999 AİBÜ.
8. Türkçe Sözlük, TDK Yay. Ank. 1988

MEHMET SOLMAZ

Mehmet Solmaz, 1969 yılında Dörtdivan ilçesinin Çetikkören köyünde doğdu. 1981-1987 yılları arasında Eskişehir Yunus Emre Öğretmen Lisesi'nde Ortaokul ve Lise öğrenimi tamamladı.

1991 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu.

1994-1997 yılları arasında Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Ana bilim Dalında Yüksek Lisansını tamamladı. Prof. Dr. A. Bican Ercilasun danışmanlığında "Üniversite Öğrencilerinde Ağız Özelliklerine Dayanan Türkçe Hataları" adlı tezini hazırladı.

1991-1993 yılları arasında Dersane ve Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bir Ortaokulda Türkçe Öğretmenliği yaptı.

1993'ten itibaren Abant İzzet Baysal Üniversitesinde Türk Dili okutmanı olarak görev yapmaktadır. Çeşitli dergilerde folklor ve dil üzerine yayımlanmış makaleleri bulunmaktadır.

KİMDİR?

Aladağ'daki SÜTE YOĞURT ÇALMAK (*)

MEHMET SOLMAZ

Okutman, AİBÜ Türk Dil Bölümü

Meşhur fıkradır. Nasrettin Hoca bir gün gölün kıyısında oturmuş bir şeyler yapmaktadır. Hoca'yı görenler:

-Hoca, ne yapıyorsun? Diye sorarlar. Nasrettin Hoca:

-Göle maya çalışıyorum der. Diğerleri

-Hoca, göl hiç maya tutar mı? Deyince Hoca Şöyle cevap verir:

-Ya tutarsa?

Nasrettin Hoca gerçekten göle maya çalmış mı, yoksa bu halk zekâsının bir ürünü müdür? Bunu bilemiyoruz. Ancak bu fıkrada geçen "göle maya çalmak" deyiminin anlam olarak Dörtdivan yöresi ağzında aynı incelelik ve güzellikte birçok deyimde yaşamakta olduğunu biliyoruz. Bu deyimlerden bazıları şunlardır:

Aladağ'daki süte yoğurt çalmak

Aladağ'daki süte göce çorbası vurmak

Aslı yok yaylasında koyun gütmek

"Aladağ kelimesi, Anadolu'da bir çok yerde coğrafi özel isim olarak kullanılır. Ancak Dörtdivan yöresinde bu kullanış dışında köylere en uzak ve ikinci olarak çıkılan yayla anlamında kullanış da vardır. Bu yaylalar özel isimleri yanında, Aladağ olarak da bilinirler. Bu ad, köy adlarının sonuna getirilerek Çalköy Aladağı, Çetikkören Aladağı, Sayık Aladağı... biçiminde kullanılmaktadır.

Yaylalar, Anadolu insanının hayatında önemli mekânlardır. Anadolu insanı yaylanın havası, suyu ve toprağıyla yoğrulmuştur. Yayla, onların yaşayışının dolayısıyla kültürünün bir parçasıdır. Çocukluğu, gençliği hatta ömrünün tamamı yılın belirli aylarında bu yerlerde geçmiştir.

Aladağ adıyla bilinen yaylalar da Dörtdivan köylülerinin hayatlarının ve kültürlerinin birer parçalarıdır. Onlar, bir gün ya bir kağı (yörede öküz arabası) gıcirtısıyla yolculuk et-

miş ya da birbirlerinden kopmasınlar diye bir zincirin üzerinden geçirdikleri hayvanlarını yaylaya götürmüşlerdir. Çocuklar yaylanın toprağını savurmuş, çamurunda yuvarlanmış; havasından, suyundan, toprağından yapılan hoşmerimini yemişlerdir... Kızlar, gelinler sevdiklerine, eşlerine çorap, kazak örmüş; yollarını beklemişlerdir... Göç Yolunda köyden yaylaya gelenlerin müjdecisi silah seslerini duymuş umutlanmışlardır. Ve salıncaklar kurup sallanmışlardır:

Kuru kına yaş kına

Köydekilerin aşkına...

Dörtdivan köylülerinin hayatında, muhayyilesinde böylesine önemli bir yere sahip Aladağlar'dan birinde, Kapaklı-Mentilli'de şimdilerde turizmin testere ve çekiç sesleri duyuluyor. Dörtdivan için böylesine güzel ve özel bir mekânın turizmciler tarafından da "güzel" bulunması yöre halkını sevindirmektedir. Ancak bu noktada bazı kaygılar söz konusudur ve bu kaygıların başta geleni doğal hayatın korunmasıyla ilgili olanıdır.

Dörtdivan köylüleri, dünyanın en güzel mercan balıklarının yaşadığı, asırlık köknar ve çam ağaçlarının, nadide bitkilerin bulunduğu Aladağ'a, "önce ağaçları kesip, sonra ağaçlandırmaya sahası açan ya da bahçeyi önce asfaltla kaplatıp; sonra da kazdırıp ağaç diktiren betonarmeci bir turizm anlayışı"yla yaklaşılmasından rahatsızdır.

Bir başka kaygı da yöre halkının kültürünün bir parçası olan böylesine özel bir mekânın yine yöre halkına kapatılmasıyla ilgilidir. Bilinmektedir ki, Uludağ gibi, Kartalkaya, Abant gibi yerler sadece belirli bir gelir düzeyine sahip insanlar yararlanmakta; orta ve dar gelirli yöre halkı bu gibi yerlerin "çit"lerini aşamamaktadır.

Dünyada turizmle ilgili hareketler göstermektedir ki, insanlar turizm adına kirlenmiş yerlerden bakir yerlere kaçmakta, turizmciler de "hızmet" için onları takip etmektedir. Yetkili ve ilgililerin Aladağlar için, ülkemiz ve turizmimiz adına bu kısır döngüyü kırarak yeni ve çağdaş turizm anlayışıyla hareketleri, Dörtdivan köylülerinin ve heptimizin arzudur.

(*) Bolu Bilim Sanat ve Kültür Araştırmaları dergisi, Yıl:1, Sayı: 3, Sonbahar 1998, s.19

1. Solmaz, Mehmet, Dörtdivan Yöresi Deyim ve Atasözleri, yayımlanmamış saha araştırması.

Kurlardaki Düşüş Trendinin Türkiye İthalatı ve Yurt İçi Tedarikçi Firmalar Üzerindeki Etkileri ve Çözüm Önerileri

LOKMAN İLBİLGİ (Ph.D)

Makina Yük. Müh.

Son günlerde ekonomi çevrelerinde önemli bir gündem işgal eden USD kurundaki düşüşün Türkiye dış ticareti ve özellikle ithalat üzerindeki etkileri konusu bu çalışmanın temel çerçevesini oluşturmaktadır. Burada ulaşılmaya istenen hedef, kurlardaki düşüş eğiliminin Türkiye'nin ithalat hacmini ne ölçüde etkilediğinin ortaya konması ve bu durumun iç piyasadaki tedarikçi firmalara yansımalarının belirlenmesidir.

USD kurunun düşüşü yurt dışından temin edilen özellikle sanayi hammadde ve ara mamüllerinin miktarının artmasında tetikleyici bir etki yapmaktadır. Bunun temel nedeni USD'nin düşüşü nedeniyle TL'nin USD karşısında değer kazanması ve iç piyasadan tedarik edilen ara malların maliyetlerindeki artışın üretici firmaların karlılığını olumsuz etkilemesidir. Bu nedenle firmalar tıfletim maliyetlerinde önemli bir paya sahip olan hammadde ve ara mamül maliyetlerini azaltmak için ithal malları tercih eder hale gelebilmektedir.

B. DEĞERLENDİRME, SONUÇLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1. Türkiye'de 2004 yılında 34 milyar USD dış ticaret açığı gerçekleşmiştir. Bu açıktaki 15 milyar USD'lik pay, petrol ve ürünleri, petrol gazları, doğal gaz ve plastikler alt sektörlerine aittir. Petrol fiyatlarındaki artış nedeniyle, 2003'te 4,7 milyar dolar olan Türkiye'nin ham petrol faturası, 2004'de %27,7 artarak 6,0 milyar USD'ye yükselmiştir. Böylece Türkiye, ham petrole yaklaşık 1,3 milyar USD daha fazla ödeme yapmıştır. Dış ticaret açığının yüzde 4'ü aşan kısmı ham petrol fiyatlarındaki artıştan kaynaklanmıştır.

2. Petrol fiyatlarının önümüzdeki dönemlerde düşmesi beklenmemektedir. Bu durum tüm sektörlerin girdi maliyetlerinde artışa ve karlılıkta düşmelere neden olmaktadır.

3. Türkiye'nin toplam ithalatının 2004 yılında 39,3 milyar USD'si EURO bölgesinden gerçekleştirilmiştir (2003: 30,5 milyar USD). 2003 yılında 1,25 olan EURO/USD paritesi, 2004 yılında 1,35 yükselmiş ve pariteden kaynaklanan ithalat artışı 6 milyar USD olarak gerçekleşmiştir.

4. Makine ve ulaşım araçları alt sektöründe 15 milyar USD'lik yüksek

açık toplam dış ticaret açığının artmasında önemli bir etken olmuştur. Bunun yanında dış ticaret açığının azaltılması açısından ise 12,7 milyar USD ile tekstil sektörü önemli bir katkı gerçekleştirmiştir. Diğer önemli katkıyı 2,8 milyar USD ile gıda maddeleri gerçekleştirmiştir.

5. 2004 yılında yaşanan ithalat patlaması ve dış ticaret açığının yükselmesinde 2001 ekonomik krizinin getirdiği talep darlığının 2003-2004 yıllarında gözlenen ekonomik rahatlama sonucu ertelenen taleplerin TL'nin döviz karşısındaki değerlenmesinin de katkısıyla ithalata yönelme şeklinde doyuma ulaşması olarak nitelenebilir. Burada bankalar ve finans kurumlarının özellikle taşıt ve tüketici kredilerinde sundukları finansman imkanları da etkili olmuştur.

6. 2003-2004 yıllarında otomotiv sektörüne kayan tüketim potansiyeli talep artışları neticesinde, yerli araç satışları %79,1 oranında artarken, ithal araç satışları %95,4 artış göstermiştir. Dünya otomotiv üretiminde %1,29 pay ile 17. sırada bulunan ve ihracatı potansiyeli sürdürülebilir bir büyüme trendi gösteren otomotiv sektörünün ithalat bağımlılığı dış ticaret açığının artışıdaki yadsınamaz payının azaltılması önem arz etmektedir. Bu kapsamda uluslararası ticaret kuralları çerçevesinde iç talebin azaltılması bağlamında önlemlerin alınması ve ihracatın desteklenmesi gerekmektedir.

7. Son dönemde otomotiv sektöründe faaliyet gösteren firmaların düşük döviz kuru ve yerli ara mal üretici firmalar teknolojik alt yapı yetersizliği nedeniyle ithalat rakamlarında yükselme gözlenmektedir. Bu durum özellikle yan sanayi anlamında gelişmekte olan yerli üreticiyi olumsuz yönde etkilemekte olup, bu kapsamda otomotiv yan sanayi firmalarının Ar-ge faaliyetleri teşvik edilmelidir.

8. 2003 ve 2004 yıllarında az da olsa artış gösteren yerli-yabancı sermaye yatırımları ile birlikte özellikle bilgisayar, iletişim ve enerji alanlarında yapılan makine teçhizat ithalatının artış göstermesi dış ticaret açığının artışıda etken olmuştur. Makine imalat sanayinde faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli yerli firmalar da döviz kurunun düşüşü nedeniyle artan ithalat eğilimine bağlı olarak olumsuz yönde etkilenmiştir.

9. 2003 yılında özellikle Çin Halk Cumhuriyeti'nin demir çelik ürünlerine

olan talebinin yüksek seviyede artış göstermesi ve bu artış karşısında dünya demir çelik piyasalarında yaşanan arz sıkıntısı, hurda, cevher gibi girdi fiyatlarında yüksek artışlar ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu fiyat değişimleri ülkemiz dış ticaret rakamlarında da tutarsal artışlar ortaya çıkarmıştır. Bu durumun yanısıra ihracat artışında 2003 yılında ülkemize karşı uygulanan korumacı tedbirlerin kaldırılması da etkili olmuştur. Ülkemiz demir çelik sektöründe en önemli sorun olan yassı/uzun ürün arz talep dengesizliğinin giderilmesi için özellikle Erdemir ve Isdemir bünyesinde devam eden yatırımların tamamlanması ve yassı ürün üretimine öncelik verilmesi, yurtdışı kaynak bağımlılığının azaltılması ve dünya piyasalarındaki dalgalanmalardan etkilenmenin önüne geçilmesi için yurtiçi kömür ve cevher üretiminin geliştirilmesi, yasal engellerin kaldırılması, hurda ve ikame ürünlerin üretiminin artırılması gerekmektedir.

10. Ülke ihracatında ortalama %30 oranında pay alan tekstil sektörü, yapılan değerlendirmeler neticesinde döviz kurunun düşüşünden etkilenen sektörlerin başında geldiği ortaya konulmuştur. Nitekim son yıllarda aşırı değerlenen ulusal para neticesinde tekstil ihracatının toplam ihracat içindeki payı düşmüştür. Tekstil ithalatı dış alımlar içerisinde %5 gibi düşük bir oranda bulunmasına rağmen özellikle 2005 yılı başında kademeli olarak kaldırılan kotaların etkisiyle değişkenlik gösterebilecek, bunun yanı sıra ihracattaki Pazar payında da daralma yaşanabilecektir. Bu nedenle tekstil üreticilerinin girdi maliyetlerinin teşvik vb. tedbirler ile azaltılarak rekabet edebilir düzeye getirilmesi ve markalaşmaya gidilmesi sağlanmalıdır.

11. İthalatın, yatırım ve sermaye mallarında ağırlığının artırılması, tüketim malı ithalatının azaltılması ve ihracata yönelik girdinin iç piyasadan temini yoluna gidilmesi önemli görülmektedir. Bu yönde atılacak adımlar ile son günlerde darboğaza girmiş özellikle KOBİ işletmelerinin rahatlaması ve ilkeye katma değer kazandırarak ekonomik büyümede önemli rol oynaması gerçekleştirilebilecektir.

12. 2005 yılında özellikle mortgage kredileri vasıtasıyla konut sektörünün canlanması beklenmektedir. Bu durum tüketim eğilimlerinin bu alana yönelmesinde etkili olabilecektir. Bunun sonucu olarak da özellikle çimento, seramik gibi sektörler yerli üretimin artışı açısından önemli faydalar getirebilecektir.

BOLU'da Dünya Bankası Projesi :

“Köy Bazlı Katılımcı Yatırım Programı”

Türk Tarımı'nın gelişmiş ülkeler seviyesine çıkarılması, Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikası'na uyum sürecinin başlatılması, çiftçi refah seviyesinin yükseltilmesi ve tarımda mevcut sorunların aşılması için tarım sektöründe kalıcı bir dizi reform çalışmasına başlanılmıştır.

Bu amaç doğrultusunda uygulamaya konulan çalışmalardan biri de, 2001 yılından bu yana Dünya Bankası finansman katkısı ile uygulanmakta olan “Tarım Reformu Uygulama Projesi (ARIP)”dır.

Bu proje kapsamında;

- Çiftçi Kayıt Sistemi ve Doğrudan Gelir Desteği
- Alternatif Ürün Programı
- Tarım Satış Kooperatifleri Birliklerinin Yeniden Yapılandırılması gibi alt bileşenler yer almaktadır.

Tarım Reformu Uygulama Projesi'nin, 2004 yılında gerçekleştirilen Orta Dönem Değerlendirme çalışmaları sonucunda, projeye yeni bileşenler eklenmiş ve/veya eski bileşenlerin yapılarında bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu kapsamda eklenen yeni bileşenlerden biri olan Kırsal Kalkınma Bileşeni kapsamında “Köy Bazlı Katılımcı Yatırım Programı” alt bileşeni uygulamaya konulmuştur.

1. Programın amacı ve kapsamı : Bu program ile tarımsal üretim ile tarımsal sanayinin kırsal alanda entegrasyonunun sağlanması ve kü-

çük ölçekli tarımsal sanayinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu hedef doğrultusunda kırsal alana aktarılabilecek bu kaynak ile tarımsal üretimin geliştirilmesinden ziyade ağırlıklı olarak tarım ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanmasına yönelik olarak tarımsal sanayi geliştirilecektir.

Tarımsal sanayinin yeterince gelişmemiş olması ve tarımsal ürünlerin yeterince işlenememesi sonucu tarım ürünlerinden yeterli katma değer elde edilememektedir. Tarımsal sanayi yoksunluğundan dolayı çoğu ürünü herhangi bir işleme, paketlenme ve pazarlama içermeyen yurt dışına ihraç ettiğimizden, tarımsal ihraç ürünlerinden sağladığımız gelirlerde arzu edilen artış sağlanamamaktadır. İleri tarımın yapıldığı ülkelerde tarımsal ürünlerin yaklaşık %60'ı, ülkemizde ise yaklaşık %25-30'u gıda sanayinde değerlendirilmektedir.

Köy Bazlı Katılımcı Yatırım Programı, kırsal alanda; gelir ve sosyal standartların geliştirilmesi, altyapının iyileştirilmesi, doğal kaynakların korunması, tarımsal üretimin sürdürülebilirlik ilkesine göre artırılması ve gıda güvenliğinin güçlendirilmesi, kırsal alanda alternatif gelir kaynaklarının yaratılması, yürütülmekte olan kırsal kalkınma çalışmalarının etkinliklerinin artırılması, kırsal toplumda belirli bir kapasitenin yaratılması ve Avrupa Birliği'ne katılım po-

İsmail COZOĞLU
Ziraat Mühendisi

litikasının bir parçası olarak, Avrupa Birliği fonlarının kullanım potansiyelini geliştirilmesi amacıyla tasarlanmış ve uygulamaya konulmuş bir programdır.

Bu Program kapsamında, yaklaşık 50 milyon dolarlık bir finansman kaynağının tarım sektörüne aktarılmasını sağlayacak bir imkan yaratılmıştır. Bu kaynağın, 30 milyon dolarını hibe yoluyla ikraz kaynaklarından, 20 milyon doları ise özel sektöre ve kamu hizmetine yönelik yatırım yapmak isteyen yatırımcıların katkı payından sağlanacaktır. Yatırımcılara verilecek olan hibeler Dünya Bankası hibesi olmayıp, Dünya Bankasından alınan kredinin T.C. devleti tarafından yatırımcılara hibe olarak kullanılmasıdır.

2. Programın Uygulanacağı İller: Köy Bazlı Katılımcı Yatırım Programı, 2005-2007 yılları arasında pilot olarak 16 il bazında; Bolu, Çanakkale, Denizli, Konya, Karaman, Burdur, Hatay, Niğde, Tokat, Artvin, Gümüşhane, Rize, Ardahan, Malatya, Adıyaman ve Batman'da uygulanacaktır.

3. Köy Bazlı Katılımcı Yatırım Programı Kapsamındaki Yatırım Konuları:

3.1 Özel kişi ve özel kuruluşlar tarafından teklif edilebilecek yatırım konuları:

1. Mısır kurutma ve depolama,
2. Süt toplama, soğutma ve işleme,
3. Meyve-sebze depolama, işleme, ambalajlama ve paketlenme,
4. Alternatif enerji kaynakları (jeotermal, güneş, rüzgar, vb) kullanılan seraların yapımı,
5. Beşinci yatırım konusu il bazında potansiyel faydalanıcı gruplarla birlikte yapılan çalışmalar sonucunda; Bolu, Hatay ve Malatya illerinde Et İşleme ve Paketleme, Denizli ilinde Bakliyat Ürünleri İşleme ve Pa-

ketleme, diğer proje illerinde ise Arı Ürünleri İşleme ve Paketleme olarak belirlenmiştir.

3.2 Kamu kurumları tarafından teklif edilebilecek yatırım konuları: Kamu Kurumlarının baş vurabileceği proje konuları, mevcut alt yapı tesislerinin (yol, içme suyu, kanalizasyon ve sulama tesisleri gibi) geliştirilmesi ve iyileştirilmesine yönelik yatırım konularıdır.

4. Köy Bazlı Katılımcı Yatırım Programı Kapsamında Sağlanacak Finansman Olanakları

4.1. Özel Sektöre Sağlanacak Finansman Olanakları: Köy Bazlı Katılımcı Yatırım Programı'na tahsis edilen 30 milyon ABD Dolarının 14 Milyon ABD Dolarlık kısmı, özel sektöre yönelik yatırım konuları kapsamında özel kişi ve kuruluşlara hibe olarak kullanılacaktır. Özel kişi ve kuruluşlara ait, kabul edilen projelerin toplam tutarının % 50'si hibe yoluyla karşılanacaktır. Bununla birlikte, Programdan desteklenecek projeler için toplam hibe miktarı:

Özel kişiler için 17.500 ABD Doları,

Özel kuruluşlar için 125.000 ABD Doları geçmeyecektir.

Proje toplam tutarının; özel kişiler için 35.000 ABD doları, özel kuruluşlar için ise 250.000 ABD dolarını aşması durumunda, artan kısmın proje sahiplerince karşılanması gerekmektedir.

4.2. Kamu Kurumlarına Sağlanacak Finansman Olanakları: Köy Bazlı Katılımcı Yatırım Programı'na tahsis edilen 30 milyon ABD Dolarının 16 milyon ABD Dolarlık kısmı kırsal alanda altyapının iyileştirilmesine, geliştirilmesine yönelik

yatırım konuları kapsamında Kamu Kurumlarına kullanılacaktır. Kamu Kurumlarına ait, kabul edilen toplam tutarının %75'i hibe yoluyla karşılanacaktır.

Programdan desteklenecek projeler için Kamu Kurumlarına kullanılacak toplam hibe miktarı 225.000 ABD Dolarını geçmeyecektir. Proje toplam tutarının 300.000 ABD Dolarını aşması durumunda artan kısmın proje sahibi tarafından karşılanması gerekmektedir.

5. Köy Bazlı Katılımcı Yatırım Programı'ndan Karşılanacak Proje Giderleri: Köy Bazlı Katılımcı Yatırım Programı'ndan yalnız yatırım süresi içerisinde ve projenin gerçekleşmesi için ihtiyaç duyulan;

- İnşaat işleri,
- Makine, ekipman ve malzeme alımı,
- Hizmet alımı,
- Proje yönetim giderleri karşılanacaktır.

Her türlü borç ödemeleri, faiz,

başka bir kaynaktan finanse edilen harcama ve giderler, kira giderleri, kur farkı giderleri, arazi, arsa ve bina alım giderleri, bina yakıt, su, elektrik ve apartman aidat giderleri, nakliye giderleri, bankacılık giderleri (havale vb.), denetim giderleri ve KDV de dahil iade alınan veya alınacak vergiler proje kapsamından karşılanamayacak olan giderleri oluşturmaktadır.

6. Köy Bazlı Katılımcı Yatırım Programı'na Başvurabilecek Özel Kişi ve Kuruluşlar: Başvuru koşullarını yerine getiren özel kişi ve kuruluşlar, münferit olarak ve/veya aşağıda tanımlanan kurum ve kuruluşların bir araya gelmesi sonucu oluşturulan "ortaklık"lar vasıtasıyla başvuruda bulunabilirler.

Başvurabilecek özel kuruluşlar;

Proje illerinin kırsal kesiminde yaşayan, fiilen tarımsal üretim kaynaklarını kullanmak suretiyle tarımsal üretimle istigal eden ve TKB'ce oluşturulan Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı olan çiftçilerin bir araya gelerek oluşturdukları;

a. Türk Ticaret Kanunu ve Borçlar Hukuku'nda tanımlanan âdi ortaklık, iş ortaklığı, kolektif şirket, limited şirket ve anonim şirket şeklinde kurulmuş olan şirketler,

b. Vakıflar Kanunu veya Medeni Kanun hükümleri çerçevesinde kurulmuş oldukları vakıflar,

c. İlgili kanunlara göre kurulmuş oldukları tarımsal amaçlı kooperatif ve birlikler ile bunların üst örgütleri,

Bu kurum ve kuruluşların tüzel kişilik olarak Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı olması yeterlidir. Bu kurum ve kuruluşların kendi aralarında oluşturu-

racakları ortaklıklar vasıtasıyla yapacakları başvurular da kabul edilebilecektir.

Yukarıda belirtilen nitelikleri sağlamayan kişilerce kurulmuş olan şirketler de, (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilen kuruluşlarla ortaklık yaparak ortak üye olarak projeye katılabilirler. Ancak bu kuruluşların ortaklıktaki payının/larının hiçbir şekilde % 30'u geçmeyecektir.

7. Köy Bazlı Katılımcı Yatırım Programı'na Başvurabilecek Kamu Kurumları: Kırsal alana hizmet götürmek üzere, Valilik, Kaymakamlık, Muhtarlıklar ve bunlar tarafından kurulmuş ve yönetilen dernek, vakıf, birlik ve benzeri kurumlar (Köylere Hizmet Götürme Birliği, vb) kendi başlarına ve/veya özel kişi ve kuruluşlarla işbirliği ile Köy Bazlı Katılımcı Yatırım Programı desteğinden yararlanmak için başvurabileceklerdir.

8. Başvuru Sahipleri ve Katılımcılarda Aranacak Özellikler: Başvuruda bulunacak kişi ve kuruluşların yatırımın gerçekleştirileceği illerde yerleşik ve ana faaliyetlerinin bu il sınırları içerisinde olması gerekmektedir. İkâmetgâha yatırım yapılacak il dışında bulunan veya fiilen bu il dışında yaşayan ve faaliyet gösterenlerin proje sahibi olarak başvuruları kabul edilmeyecektir. Bununla birlikte, il dışında ikâmet eden veya faaliyet gösteren kişi ve kuruluşlar Köy Bazlı Katılımcı Yatırım Programı kapsamındaki illerde bulunan özel kuruluş ve kamu kurumlarıyla "ortak üye" olarak projeye katılabilirler. Ancak il dışında ikâmet eden ve/veya faaliyet gösteren kişi veya kuruluşların ortaklıktaki paylarının hiçbir şekilde % 49'u geçmemesi gerekmektedir.

9. Başvurulacak Yerler ve Başvuru Zamanı: Proje sahipleri, projenin gerçekleştirileceği il'de bulunan Tarım İl Müdürlükleri'ne başvuracaklardır. Başvuru süresi ve son erme zamanı Bakanlık tarafından hazırlanarak Resmi Gazete'de yayınlanacak olan Tebliğ ve/veya Yönetmelik ile duyurulacak ve son başvuru tarihinden sonra Tarım İl Müdürlüğü'ne ulaşan başvurular kabul edilmeyecektir. Şu anda taslak olarak hazırlanmış olan yönetmeliğin Haziran ayı içerisinde Resmi Gazete'de yayınlanması planlanmaktadır.

Yönetmeliğin yayımlanmasından itibaren yatırımcılara 2 aylık bir proje hazırlama süresi verilecektir.

10. Projelerin Değerlendirilmesi: Başvurusu alınan projelerin ilk değerlendirmesi, uygulama rehberinde belirlenen kriterlere göre, proje kapsamındaki illerde, Vali Yardımcısının başkanlığında İl Özel İdare temsilcisi, Tarım İl Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskan İl Müdürlüğü, Ziraat Odası Yetkili Temsilcisi ve proje konusuyla ilgili Kamu Kurumu Yetkili Temsilcileri'nden oluşacak İl Proje Değerlendirme Birimlerinde yapılacaktır. İl Proje Değerlendirme Birimi bu değerlendirmeleri en geç bir ay içerisinde tamamlayacaktır.

İl Proje Değerlendirme Birimi tarafından uygun görülerek TKB'ye iletilen projeler, başvuru sayısına ve proje için tahsis edilmiş bütçe kaynaklarına bağlı olarak, Merkez Proje Değerlendirme Komisyonu tarafından gelen projelerin kapsadığı iller ve konu başlıkları içerisinde bir denge oluşturmak amacıyla değerlendirilecektir. Değerlendirme sonuçları TKB'nin onayından sonra, proje sahiplerine Tarım İl Müdürlüğü tarafından yazılı olarak iletilecektir.

11. Projenin Kabulü ve Hibe Anlaşması Akdi: Projeleri kabul edilen Proje Sahipleri, Tarım İl Müdürlükleri tarafından, Hibe Anlaşması'nı 15 (onbeş) iş günü içerisinde imzalamak üzere davet edileceklerdir.

Özel Sektör yatırımlarında Proje Sahibi, Hibe Sözleşmesine söz konusu olan toplam proje tutarının % 10 tutarında banka teminat mektubu verecek veya Hibe Sözleşmesine söz konusu olan toplam proje tutarının % 5 (beş) ini Tarım İl Müdürlüğü'nce belirlenecek bir yetkili ile açılacak ortak he-

saba, Hibe Anlaşmasının akdinden önce yatıracaktır.

12. Projelerin Uygulanması: Proje sahipleri Hibe Anlaşması akdinden sonra, teklif ve kabul edilen proje ile Hibe Anlaşması hükümlerine göre projeyi uygulamaya başlayacaklardır. Yatırım Projelerinin en fazla 12 ayda tamamlanması gerekmektedir.

Projelerin uygulamalarının kontrolü, izlenmesi ve değerlendirilmesi proje kapsamındaki iller bünyesindeki Tarım İl Müdürlükleri'nde teşkil edilecek, İl Proje Yürütme Birimleri'nce yapılacaktır. Bu birimler gerek olması durumunda ilgili Kamu Kurumu Temsilcileri'nden yardım alacaklardır.

Proje Sahipleri, proje uygulamasında yapacakları her türlü mal, malzeme, hizmet ve inşaat işi satın alma ihalelerinde, İkraz Anlaşması ve Dünya Bankası Satınalma Kılavuzlarında belirtilen kurallara uygun hareket edeceklerdir.

Proje sahipleri, satın alınan mal, makine ekipman, hizmet ve inşaat işlerine ait fiili gerçekleştirmelerden sonra aylık ödeme taleplerini her ayın sonunu izleyen ilk 5 (beş) iş günü içinde Aylık İlerleme Raporları ile beraber Tarım İl Müdürlüğü'ne teslim edeceklerdir. İlerleme Raporları ve eki harcamalara ilişkin ödemeye esas belgelerin TKB tarafından onaylanmasından sonra, ödemeler Proje sahibinin sunduğu banka hesaplarına Aracı Banka vasıtasıyla aktarılacaktır. Proje kapsamında TKB'ce yapılacak ödemeler, Yeni Türk Lirası (YTL) olarak yapılacaktır. Proje sahibinin ödeme talebini Tarım İl Müdürlüğü'ne vermesinden sonra TKB tarafından Hibe Anlaşması kapsamında yapılacak ödemelerin azami 30 gün içinde gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

Köy Bazlı Katılımcı Yatırım Programına, 2006 yılından itibaren hem Dünya Bankası kredisinden hem de T.C. devletin bütçesinden yeni bütçe kaynaklarının verilmesi ve mevcut yatırım konularına ilave olarak kırsal alanda ekonomik ve sosyal hayatı geliştirici diğer proje konularının da (ürün yetiştirme, çayır-mera alanlarının geliştirilmesi, hayvancılık, su ürünleri, ormancılık, el sanatları, vb) yatırım konuları kapsamına alınması planlanmaktadır.

Toplum ve Kültür

Bir toplumu ayakta tutan değerlerin başında kültür gelir. Kültür, bir topluma ait maddi ve manevi değerlerin tamamını oluşturan bir bütündür. Toplumun bu değerleri değişime uğradığı zaman kültür de değişir.

Batılı bir düşünür olan Wiesler kültür için "Bir toplumun yaşayışının diğer adıdır." der. Evet, kültür demek yaşayış demek; kültür demek yaşayış şekli demektir. Durum böyle olunca da insanların sosyal yaşantısı değiştiğinde o toplumun kültürü de değişir.

Son yıllarda, özellikle de son on beş yıldır ilçemiz Dörtdivan'dan büyük şehirlere yapılan göçler ve teknolojiye yaşanan gelişmeler sonucunda, toplumumuzun sosyal yaşantısında, dolayısıyla kültüründe büyük değişiklikler olmuştur.

Yemeden içmeye, eğitimsizden sağlığa, düğünden bayrama kadar, hayatın her alanına yansıyan bu değişim sonucunda, geçmişimizde var olan bir çok güzelliği kaybettik. O günlerle bu günleri karşılaştırdığımızda, ilerleyen teknoloji ve gelişen imkanlara rağmen insanların mutlu olmadığını ve geçmişe özlem duyduğunu görüyoruz. Nasil mi...

Evlerimiz vardı eskiden; tahtadan yapılmış, bir-iki katlı, gösterişsiz ama mütevazı evler. Sahipleriyle dost gibiydiler, beton yığınları gelmeden önce. Yerlerini soğuk duvarlara bırakınca bir bir çekildiler hayatımızdan.

Eşyalar vardı evlerimizin, az ama kullanılan eşyalar. Tahta kaşıklar,

çömleklerimiz, çanaklarımız vardı. Bulgur pilavı, tarhana çorbası, kuru soğan ve somunun süslediği bereket dolu sofralarımız vardı. Yedikçe şükredilen, şükredildikçe çoğalan nimetler vardı soframızda. Ya şimdi, vitrinlerde bekleyen, senede bir defa bile kullanılmayan mutfak eşyaları. Camların, çeliklerin, porselenlerin doldurduğu mutfak dolapları. Çeşit çeşit yemeklerle donatılan fakat doyulmayan sofralar, şükürsüz, bereketsiz, duasız sofralar. Nefislerin doymu için yarıştığı, helal ile haramın karıştığı sofralar. Kuru ekmekle soğan yeter diyenlerle, üzümü ye bağıcı sorma diyenlerin sofraları...

Köylerimiz, yaylalarımız doluydu önceden, gurbet sokaklarının yerine. Yayla - bayır insan doluydu bir uçtan bir uca. Yoktu dumanı tütmeyen tek baca. Herkes mutlu, herkes memnundu hayatından ta ki gurbet türküleri söylenene kadar. Gençler şehir yollarına düşüp, ihtiyarlar ağıt yakana kadar.

Dört gözle beklediğimiz bayramlarımız vardı bizim. Hısın akraba, konu komşu ile bayramlaştığımız, dostça kucaklaştığımız kadim zaman bayramları. Büyüğün büyük biliniş sayıldığı, küçüğün küçük biliniş sevildiği bayramlar. Dostluğun, birlikteliğin ve paylaşmanın doyusuya yaşandığı günlerdi bayramlar.

Tozlu yollarımız vardı geçmişte. Kağıt geirtularının, nal şakırtılarının süslediği köy yolları. Bir çeşme başında soluklanıp sohbet edilen yolculuk-

Ahmet KOÇAK
Bolu - Merkez Keç İÖÖ.
Türkçe Öğretmeni

larımız vardı. Yakutun bitmediği, lastiğin patlamadığı, polisin dur demediği yolculuklar yapıldı gönül rahatlığıyla. Geç aşılacak fakat güç aşılmayan yokuşlar vardı yollarımızda.

Dostlarımız vardı, dost gibi dostlar. Surtını dayadın mı dağ gibi duran dostlar. Bir dilim ekmeğini seninle paylaşan, senin derdine senden önce koşan dostlar. Şimdi ise menfaat olmadığı müddetçe sana yaldaymayan, iki yüzlü, çıkar peşinde koşan, düştüğünde bir tekme de o atan dostçuklar var.

Evet... İlerleyen zaman, gelişen teknoloji ve değişen bir toplum. Adına çağdaşlık dediğimiz ve pek çok güzelliği beraberinde alıp götürülen bir sosyal değişim. Vicedan muhasebesi yapan insanları, cüzdan muhasebesi yapmaya zorlayan bir değişim. Bu değişimde bize düşen tek görev, geçmiş zamanların güzelliklerini, modern zamanın teknolojisi ile uyumlu hale getirip barıştırabilmektir. Böyle yaptığımız zaman, kendimizi daha mesut hissedeceğiz.

Tavuk Çiftliklerinde Biyogaz Üretimi ve Kullanılması

İlçemizde bulunan tavuk çiftlikleri önemli bir geçim kaynağıdır. İklimin soğuk olmasından dolayı ise bu çiftliklerin ısıtılması ekonomik bir yük olmaktadır. Yüksek kaloriye sahip olan çiftlik atıkları ise değerlendirilememektedir. Biyogaz üretimi ile atık durumdaki tavuk gübrelerinin yine çiftlik ısıtılmasında değerlendirilmesi ve kaliteli gübre elde edilerek tarımda kullanılması mümkün olup birçok ülkede başarıyla kullanılmaktadır. Türkiye için yeni olan bu uygulamanın ilçemizde başlayıp yaygınlaşması enerjisinin büyük bir bölümünü ithal eden ülkemiz için az da olsa bir fayda sağlayacaktır.

BIYOGAZIN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ

Biyogaz, hayvansal ve bitkisel atıkların oksijensiz ortam ayrışması sonucu ortaya çıkan bir gazdır. Bileşiminde % 60-70 metan (CH_4), % 30-40 karbondioksit (CO_2), % 0-2 hidrojen sülfür (H_2S) ile çok az miktarda azot (N_2) ve hidrojen (H_2) bulunmaktadır.

Biyogaz üretiminde kullanılabilen bazı atıklar;

Hayvansal atıklar: Sığır, at, koyun tavuk gibi hayvanların gübreleri, mezbaha atıkları ve hayvansal ürünlerin işletmesi sırasında ortaya çıkan atıklardır.

Bitkisel Atıklar: İnce kıyılmış sap, saman, mısır atıkları, şeker pancarı yaprakları gibi bitkilerin işlenmeyen kısımları ile bitkisel ürünlerin işlenmesi sırasında ortaya çıkan atıklardır.

Biyogaz üretiminde hayvansal ve bitkisel atıklar tek başına kullanılabilmesi gibi belli esaslar doğrultusunda karıştırılarak da kullanılabilir.

Biyogaz, temiz ve mavi bir alevle yanar. kullanılmadığı zaman çürük yumurta gibi kokar. Ancak yanarken bu koku kaybolur. Düşük sıcaklıklarda (-164 derece) sıvılaştırılabilir. Bu işlem çok pahalı olduğundan gaz tüplerinde depolanması ekonomik değildir.

BIYOGAZ ÜRETİMİNİN YARARLARI

Ülkemizde hayvansal ve bitkisel atıklar, çoğunlukla ya doğrudan doğruya yakılmakta veya tarım topraklarına gübre olarak verilmektedir. Ancak atıkların yakılarak ısı üretiminde kullanılması daha yaygın olarak görülmektedir. Bu şekilde istenilen özellikte ısı üretilmediği gibi, ısı üretiminden sonra atıkların gübre olarak kullanılması da mümkün olmamaktadır. Biyogaz teknolojisi ise organik kökenli atık-

lardan hem enerji eldesine hem de atıkların toprağa kazandırılmasına imkan vermektedir.

- Biyogaz temiz ve ısı değeri yüksek bir enerji kaynağıdır.
- Biyogaz üretiminden sonra atıklar yok olmamakta üstelik çok daha değerli bir gübre haline dönüşmektedir.
- Biyogaz üretimi sonucu hayvan gübresinde bulunabilecek

ERTUĞRUL KALINBAÇOĞLU
Mak. Müh.

yabancı ot tohumları çimlenme özelliğini kaybetmektedir.

- Biyogaz özellikle kırsal kesimde çevre sağlığını olumlu etkilemektedir. Çünkü; biyogaz üretimi sonucunda hayvan gübresinin kokusunun hissedilmeyecek ölçüde yok olmaktadır. Ayrıca gübrelerden kaynaklanan insan sağlığını tehdit eden hastalık kaynakları büyük oranda etkinliğini kaybetmektedir.

BIYOGAZIN KULLANIM ALANLARI

Çok yönlü enerji kaynağı olarak doğrudan ısıtma ve aydınlatma amacıyla kullanıldığı gibi elektrik enerjisine ve mekanik enerjiye çevrilebilmektedir.

Biyogazın Isıtmada Kullanılması: Biyogazın yanma özelliği bileşiminde bulunan Metan gazından ileri gelmektedir. Biyogaz, hava ile yaklaşık 1/7 oranında karıştığı zaman tam yanma gerçekleşmektedir. Isıtma amacıyla gaz yalıtımlı çalşan fırın ve ocaklardan yararlanılabileceği gibi termosifon ve şofbenlerde de kullanılabilir.

Biyogaz, sıvılaştırılmış petrol gazı ile çalışan sobaların meme çaplarında basınç ayarlanması yapılarak kolaylıkla kullanılabilir. Biyogaz sobalarda kullanıldığında binyesinde bulunan hidrojen sülfür gazının yanmadan ortaya yayılması önlemek üzere bir baca sistemi gerekmektedir. Bu nedenle daha sağlıklı bir ısıtma için kalorifer sistemi tercih edilmektedir.

Biyogazın Aydınlatmada Kullanılması: Biyogaz hem doğrudan

1 m3 biyogazın etkili ısısı
0,62 lt gazyağının
1,46 kg odun kömürünün
3,47 kg odunun
0,43 kg bütan gazının
12,30 kg tezeğin
4,70 kwh elektriğin
1,18 m3 havagazının
sağladığı etkili ısıya eşdeğerdir.

1 m3 biyogaz = 0,66 lt motorin
= 0,75 lt benzin
= 0,25 m3 propan
= 0,2 m3 bütan
= 0,85 kg kömüre eşittir.

yanma ile hem de elektrik enerjisi-ne çevrilerek de aydınlatmada kul-lanabilmektedir. Biyogazın doğ-rudan aydınlatmada kullanımında sıvılaştırılmış petrol gazları ile çalış-an lambalardan yararlanılmaktadı-r. Bu sistemde aydınlatma alevi-ni arttırmak üzere anyant gömlek ve cam fanus kullanılmaktadır. Cam fanus ışığı sabitleştirdiği gibi çıkan ısıyı geri vererek alevin da-ha fazla olmasını sağlamaktadır.

Biyogazın Motorlarda Kulla-nılması: Biyogaz benzin ile çalışan motorlarda hiçbir katkı maddesine gerek kalmadan doğrudan kullanı-labildiği gibi içeriğindeki metan ga-zı saflaştırılarak da kullanılabil-mektedir. Dizel motorlarda kulla-nılması durumunda belirli oranda (% 18-20) motorin ile karıştırılması gerekmektedir.

BIYOGAZ TESİSLERİNİN TASARIMI

Biyogaz üretimi iki ayrı yöntem ile gerçekleştirilmektedir.

Kesik Besleme Yöntemi: Te-sis hayvansal ve/veya bitkisel atık-lar ile doldurulmakta ve alıkoyma-

bekleme süresi ka-dar beklenmekte-dir. Bu süre sonun-da tesis tamamen boşaltılmakta ve iş-lem sürekli tekrar-lanarak gaz üretimi sağlanmaktadır.

Sürekli Besle-me Yöntemi: Tesis

hayvansal ve/veya bitkisel atıklar ile doldurulmakta ve alıkoyma süresi kadar beklenmektedir. Daha sonra biyogaz üretim tankının (fermantör) sıcaklığına bağlı olarak günlük bes-lemelere geçilmekte ve sürekli gaz üretimi sağlanmaktadır.

Birçok ülkede biyogaz tesisleri planlanan amaca göre farklı tekno-lojiler kullanılarak inşa edilmekte-dir. Biyogaz tesisleri, aile tipi (6-12 m³ kapasiteli), çiftlik tipi (50,100,150 m³ kapasiteli), köy tipi (100,200 m³ kapasiteli) tesisler ola-rak ele alınabileceği gibi başta Al-manya olmak üzere A.B.D., Dani-marka, İsviçre gibi pek çok ülkede 1000-10.000 m³ kapasiteli biyogaz tesisleri işletilmektedir.

Aile tipi 6-12 m³ kapasiteli sabit kubbeli biyogaz tesisleri Çin'de çok yaygın biçimde kullanılmakta ve bu tip tesislerde oluşan biyogaz tesis

içinde (kubbe bölümünde) toplan-makta ayrı bir gaz depolama tankı kullanılmamaktadır. Ancak bu du-rum biyogazın kullanımı sırasında gaz basıncının düşmesine neden ol-makta dolayısıyla gaz basıncı sabit kalmamaktadır. Yeterli gaz basıncı-m sağlamak üzere Çin tipi tesisler genellikle kullanım yerlerine yakın kurulmaktadır. Büyük kapasiteli te-sislerde oluşan biyogaz, tesisten ay-rı veya tesis içinde sabit olanmayan bir yerde toplanmakta (gaz depola-ma tankı) ve gaz basıncının sabit kalması sağlanabilmektedir. Bu tip biyogaz tesislerine en çok Hindis-tan'da rastlanmaktadır.

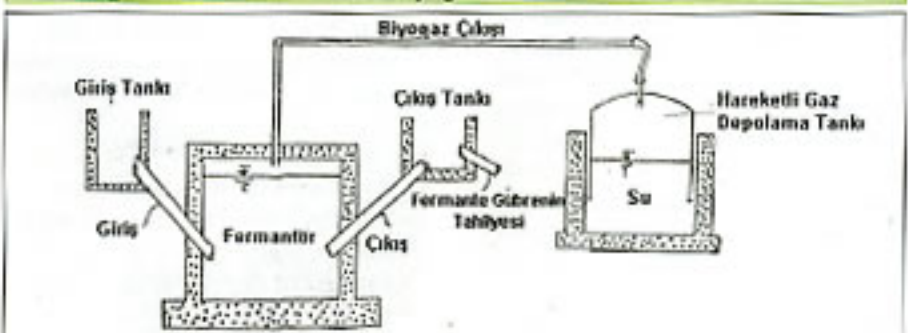
Aile tipi biyogaz tesisleri dışın-daki diğer tesislerin çoğunda biya-gazın oluştuğu ortamın (fermantör) ısıtılması optimum biyogaz üretimi için gerekli olmaktadır.

Biyogaz üretiminde ortam sıcak-

20 büyükbaş hayvanı olan bir çiftçi ailesi için gerekli olan biyogaz tesisinin hesabı aşağıda verilmiştir.

Kabuller :	
Fermantör Sıcaklığı :	30 derece
Üretilen Gübre Miktarı:	10 kg (yaş) gün/hayvan
Gübrenin Katı Madde Oranı:	% 20
Alıkoyma-bekleme Süresi	30 gün
Gübrenin Yoğunluğu:	975 kg/m ³
Günlük Gübre Üretimi :	20 x 10 = 200 kg (ağırlık olarak) 200/975 = 0,205 m ³ (hacim olarak)
Tesise Günlük Beslemeye Verilecek Su Miktarı:	200 kg (% 10 katı maddenin sağlanması için gerekli su miktarı)
Tesisin Hacmi :	200 x 2 x 30 / 1000 = 12 m ³

12 m³ kapasiteli bir biyogaz tesisinden yukarıda belirtilen koşullarda günlük elde edilebilecek biyogaz miktarı 6-7 m³ civarındadır.

Aşağıda tavuk ve büyükbaş işletmelerinin hayvan sayılarına bağlı olarak kurabilecekleri biyogaz tesislerinin; büyüklüğü, günlük biyogaz üretimleri ve bu gazın etkili eşleğeri ısı karşılığı LPG miktarı verilmiştir.

İşletmelerin Hayvan Sayısı	Uygun Tesis Büyüklüğü (m ³)	Günlük Beslemeler İçin Gerekten Gübre (Kg (Yaş)/ Gün)	Üretililecek Biyogaz Miktarı (m ³ /gün)	Eşdeğer LPG Miktarı (Kg)
2500 adet Tavuk	15	200	17	7
5000 adet Tavuk	30	400	34	14
10.000 adet Tavuk	60	800	68	28
20.000 adet Tavuk	120	1600	136	56
50.000 adet Tavuk	300	4000	340	140
5 Adet Büyükbaş	5	75	2,5	1
10 Adet Büyükbaş	10	150	5	2
50 Adet Büyükbaş	50	750	25	10
100 Adet Büyükbaş	100	1500	50	20

lığı çok önemlidir. Genel bir kural olarak bu sıcaklığın 30-35 derece olması istenir. Isıtılmı olmayan tesislerde özellikle kış aylarında sıcaklığın bu derecelere ulaşması mümkün olmaz. Sıcaklığın 10 derece altına düşmesi üretimi durdurabilmektedir.

Biyogaz tesislerin de ısı kontrolünün sağlanması amacıyla güneş enerjisinden yararlanılabileceği gibi en pratik ve en yaygın kullanılan sistem, tesisin içine yerleştirilen serpantinlerden yararlanılmaktadır.(Sıcak su boruları). Bu sistemde su, tesis tarafından sağlanan biyogaz ile ısıtılarak sirkülasyon pompası ile tesis içine yerleştirilen serpantinler içinde dolaştırılarak ısıtma sağlanmaktadır.

Biyogaz Tesislerinin Kapasitelerlendirilmesi: Biyogaz tesisleri projelendirilirken öncelikle kapasitenin tespiti gerekmektedir. Bunun için tesiste, sadece hayvan gübresi kullanılacaksa; günlük ortaya çıkan gübre miktarı, hayvanların beslenme şekilleri ve gübrelerin katı madde miktarları bilinmelidir.

Günlük Ortaya Çıkan Gübre Miktarı: Hayvanların gübre verimleri cinslerine göre değişik miktarlarda olabilmektedir. Gübre miktarını hesabında; büyükbaş hayvanlar için 10-20 kg/gün (yaş) gübre verimini kabul edilebileceği gibi canlı ağırlığının% 5-6 sı da günlük gübre miktarına esas alınabilir. Aynı şekilde koyun ve keçi için 2 kg (yaş)/gün veya canlı ağırlığının % 4-5 i günlük gübre üretimi olarak kabul edilebilmektedir. Tavuk için günlük gübre üretimi ise 0,08-0,1

kg (yaş)/gün veya canlı ağırlığının % 3-4'üdür.

Hayvanların Beslenme Şekilleri: Hayvanların merada veya ahırda beslenmeleri günlük gübre üretimini etkiler.

Gübrelerin Katı Madde Oranları: Optimum biyogaz oluşumu için tesis içi gübre - su karışımının katı madde oranının % 7-9 olması gerekmektedir. Katı madde oranları; sığır gübresinin % 15-20, tavuk gübresinin % 30, koyun gübresinin ise % 40 civarındadır.

Bilinmesi gereken diğer bir konu ise hayvan gübrelerinin değişik sıcaklarda optimum ahıkoyma-bekleme süreleri ve biyogaz üretim miktarlarıdır.

Bu hesaba tavuk gübresi için yaptığımız taktirde, yine tesisi 30 derecede çalıştırdığımızı kabul edersek, 12 m3 kapasiteli bir tesis için gerekli olan tavuk sayısı yaklaşık 2000 adettir ve bu tesisin günde 14-15 m3 biyogaz elde edilebilir.

Kabuller

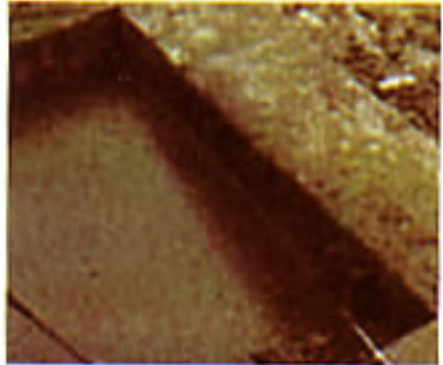
Fermantör Sıcaklığı: 30 derece, gübrelerin katı madde oranı: Büyükbaş hayvan için 15 kg (yaş)/gün, tavuk için 0,08 kg (yaş)/gün, ahıkoyma/bekleme süresi: büyükbaş hayvan için 30 gün, tavuk için 24 gün.

Biyogaz tesislerinin tasarımında ele alınması gereken diğer konular ise;

- Tesisin kurulacağı yerin seçimi
- Tesis inşaatı, tesisin yalıtımı
- Tesisin ısıtılması, tesisin işletme koşulları
- Biyogazın depolanması ve dağıtımı

- Biyogazın taşınması
- Biyogaz kullanım araçlarının belirlenmesi
- Tesisten çıkan biyogübrenin depolanması, tarlaya taşınması ve dağıtımı gibi esasların önceden ortaya konmasıdır.

Bütün bu temel konular hakkında yeterli teknik bilgiye sahip olmadan bir biyogaz tesisi yapmak ve işletmek mümkün değildir.

Biyogaz Tesislerinden Çıkan Gübre (Fermente Gübre) sıvı formdadır.

Fermente Gübre

- Tarlaya sıvı Fomda uygulanabilir

- Granül Haline Getirilebilir

- Beton veya toprak havuzlarda doğal kurumaya bırakılabilir.

Köroğlu Milli Parkı içinde yer alan Kartalkaya, Bolu'dan 50 km Ankara'dan 180 km uzaklıkta bulunmaktadır. Dörtdivan'a uzaklığı ise 28 km'dir.

Uludağ'dan sonra Türkiye'nin ikinci önemli kayak merkezi Kartalkaya Köroğlu Milli Parkı içinde yer alan Kartalkaya, Bolu'dan 50 km Ankara'dan 180 km, Dörtdivan'dan ise 28 km uzaklıkta bulunmaktadır.

Köroğlu dağında 2000 metre yükseklikte yer alan kayak merkezinde bir çok otel müşteriler için shuttle servis organize etmektedir. Kayak merkezine ayrıca Bolu'dan halk otobüsleriyle ulaşmak da mümkündür. Aralıkta başlayan kayak sezonu Nisan ayının ortalarına doğru son bulmaktadır.

Doğal güzellikleri konforla birleştiği Kartalkaya, ve Ankara'ya 3 saatlik mesafede bulunmasından en çok burada yaşayanlar tarafından tercih edilen bir turizm merkezidir.

Kartalkaya Kayak Merkezindeki yatak kapasitesi büyüktür. İlk yardım gibi sağlık doktorları mevcut olmasına rağmen hasta Bolu'daki hastanelerden yararlanılmaktadır.

Yeri: Bolu Şehir Merkezi 54 km.

En Yakın Havaalanı: Ankara Esenboğa Havaalanı-Istanbul Atatürk Havalanı.

Ulaşım: Ankara-Esenboğa Havaalanına otobüsle 4 saat.

Istanbul - Atatürk Havaalanına

Türkiye'nin İsviçre'si : Kartalkaya

otobüsle 6 saat.

İklim: Karasal iklim.

Hakim Rüzgar Yönü: Batı, Kuzeybatı

Kayak Mevsimi: 4 ay (15 Aralık - 15 Nisan)

Kar Kalınlığı: Ortalama 250 cm.

Yükseklik: 2200 m.

Kayak Alanları: 1850-2200 m. yükseklikler

Oteller: Kartalkaya Kayak Merkezinde, 1223 yatak kapasiteli, her türlü aktivite sahip iki adet çok kaliteli otel mevcuttur. Bu oteller Kartal Otel ve Doruk Otel'dir. Merkezde iki restoran, yüzme havuzu, disco, oyun salonu, snack mevcuttur. Bütün ötelere ilk yardım ekipmanları ve personeli bulmak mümkündür. Helikopter alanı, sağlık ocağı ve ambulans yoktur, hastane, Bolu'daki hastanelerden yararlanılmaktadır.

KARTALKAYA TURİZM YOLU İLAN EDİLDİ

Dörtdivan Kartalkaya Turizm Yolu otoyol giriş-çıkışı ile bağlanıp yoremizi canlandıracak. Kültür ve Turizm Bakanlığı bu yıl 50 milyar ödenek ayırdı.

Valilik, İl Özel İdaresi, Orman Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Bayındırlık Bakanlığı birlikteliği ile en kısa zamanda asfaltlanmasının yapılmasını istiyoruz.

Dörtdivan Mutfağı

Bilindiği gibi her köyün, yörenin kendine mahsus yemeği vardır. Fakat günümüzde her alanda olduğu gibi bunlar unutulmaya yüz tutmuştur. Adeta yemekler de standartlaşmaya başlamıştır. Bu geleneksel yemeklerimizin unutulmamasını dilerken, köyün geleneksel yemeğinin tarhana çorbası olduğunu bir kez daha hatırlatım.

Köyde ekonomik değeri olduğu için daha çok Kurban Bayramı'nda et yenmektedir. Köyün et ihtiyacını kümes hayvanları karşılamaktadır. Bunlar da tavuk, hindi ve kazdır. Kurban etinden yapılan kavurma saklanmakta ve yemeklerde kullanılmaktadır. Bazen de kuşbaşı ve köfte olarak yenmektedir.

Yemeklere lezzet için biber, tuz, salça vs. katılmaktadır. Köyün kış yemekleri olarak; makarna (erişte), bulgur, tarhana, reçel ve turşuyu sayabiliriz. Yine yaz aylarında kış mevsiminde yemek üzere köy mantarından konserve, salamura, üzüm yaprağı (asma), yeşil fasulye tuzlanır, kışa hazırlanır. Meyvelerden ericiğın pestili yapılır. Yine erikten kurutulurak buruş yapılır. Buruştan kışın hoşaf yapılır.

Köyde yetişen sebzelerden kahak, fasulye, patates, pancar (çukündür) den sebze yemekleri yapılmaktadır. Hamur çeşitleri olarak köyde yapılan kömeci, kül kömeci (tezekte yapılır), bazlama, güğçek, yağlama (yağlı olur), somun, gözleme, cizlemeyi sayabiliriz. Sütten yapılan ürünler peynir, yoğurt, tereyağı, keş ve tarhanadır. Domates, soğan, kara lahana, havuç ve turpla salata yapılır. Köyde yapılan tatlı çeşitleri ise şunlardır: Hösmerim, ökdüz helvası, muhallebi, nişasta helvası, ırmik helvası, baklava, incir uyutması.

1. ÇORBA ÇEŞİTLERİ

• **Tarhana Çorbası** : Daha önce kurutulmuş olan tarhana ıslatılıp, ezilerek yapılır.

• **Oğmaç Çorbası** : Diğer adı unlu çorbadır. Un, yumurta ve süt ile ovalanır. Tarhana gibi kurutulur. Yağ, soğan, biber, kıyma ilave edilir. Kaynadıktan sonra dökülerek yenir.

• **Yoğurtlu Çorba** : Diğer adı yayla çorbasıdır. Başlıca malzemeleri nane, un, yumurta ve pirinçtir. İlk önce pirinç az bir suyla haşlanır. Yoğurt, yumurta, un diğer tarafta iyice çırpılır. Haşlanmış pirincin üstüne karıştırılarak pişirilir. Kaynadıktan sonra üzerine nane ile yağ dökülür.

• **Kara Çorba** : Un kavrulur. Mercimek veya pirinç katılır. Pirinç veya mercimek önce haşlanır. Una su katılarak kıvamına getirilinceye kadar kaynatılır.

• **Toyga Çorba** : Yoğurtlu çorbanın pirinçsiz yapılmasıdır.

• **Sütlü Çorba** : Süt, bulgur veya göce ile yapılır. Bulgur veya göce haşlanır, üzerine süt dökülerek kaynatılır. Üzerine kara biber dökülür.

• **Karın Çorbası** : Diğer adı işkembe çorbasıdır. Yoğurtlu çorbanın içine un, kesilmiş karın (işkembe), sarımsak konur, kaynatılır.

• **Ayran Çorbası** : Göce, nohut ile birlikte haşlanır. Ayranın içine katılır. Soğuk yenir.

2. SEBZE YEMEKLERİ

• **Övelek otu yemeği** : Övelek yaprakları, ufak ufak kesilir. Pirinçle pişirilir ve kavrulur. Yağı, soğanı konduktan sonra, üstüne sarımsaklı yoğurt dökülür.

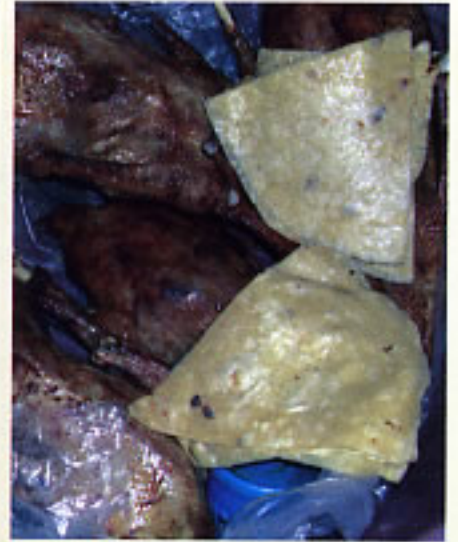
• **Mancar otu yemeği** : Mancar otu toplanıp, temizlenir. Kesildikten sonra kavrulur. İçine yumurta kırılır. Üstüne sarımsaklı yoğurt ilave edilir.

• **Toklubaşı otu yemeği** : Toklubaşı otu toplanıp, temizlenir ve soğanla kavrulur. İçine yumurta kırılır. Üstüne sarımsaklı yoğurt ilave edilerek yenir.

• **Bostan otu yemeği** : Toplandıktan sonra temizlenip, suyu sıkılır. Doğranıp, tencerede kavrulur. Üstüne sarımsaklı yoğurt ilave edilir.

• **Soğan dolması** : Soğan doğranarak, pirinçle pişirilir. Pırasa gibi yemeği olur.

• **Isırgan otu yemeği** : Isırgan otu temizlenir, kıyılıp kaynar suda kaynatılıp, suyu sıkılır. Çörek otu ekilerek yenir.

• **Ebe Kömeci otu yemeği** : Ebe kömeci otu, ıspanak gibi pirinçle pişirilerek sulu yemeği yapılır.

3. MAKARNA YEMEKLERİ

• **Koca Makarna (cukuk)** : Kare şeklinde kesilen ufak yufka parçalarının içine nane karıştırılmış süzme yoğurt konur. (Kıyma da olabilir) Çapraz katlanarak (üçgen şeklinde) tencere içinde su katılarak ocağa sürülür. Piştikten sonra üzerine sarımsak dökülür. Ardından kızartılmış tereyağı üzerinde gezdirilerek dökülür. Bir tür mantı sayılabilir.

• **Cimecik Makarna** : Ufak kare şeklinde kesilen yufka parçalarına elin (serçe parmak hariç) dört parmağıyla şekil verilerek yapılır. Suyu birlikte ocağa sürülür. Piştikten sonra üzerine sarımsaklı yoğurt ve kızartılmış tereyağı dökülür.

• **Mantı Makarnası** : Muska biçimi kesilmiş parçaların içine sarımsaklı yoğurt konur. Ocağa sürülür. Ardından üstüne kızartılmış tereyağı dökülür.

• **Kıyma Makarna** : İnce, uzunlamasına kesilen yufka parçaları kurutu-

arak saklanır. Kuruduktan sonra haşlanır. Ayrıca rendelenmiş keş üzerine ilave edilir. Kızartılmış tereyağı üstüne dökülür.

4. MANTARDAN YAPILAN YEMEKLER

• **Cincile** : Doğrandıktan sonra yağda kavrulur ve pilavla karıştırılarak yenir.

• **Koyuncul** : Suda haşlandıktan sonra kavrularak yenir.

• **Ak kayışkan** : Haşlandıktan sonra, kavrularak yenir.

• **Kuzu göbeği** : Köz ateşinde pişirilerek yenir. Çok olursa kavrularak yenir.

• **Tellice mantarı** : Yağda kavrularak yenir.

• **Aylıcan** : Sobada üstüne tuz ekilerek pişirilir ve yenir.

• **Köy mantarı** : Soba üstünde de pişirilir. Kavrularak da yenir.

5. HAMUR İŞLERİ

• **Cizleme** : Mayalanmış ıvık hamur, yağlanmış saca dökülerek pişirilir.

• **Gözleme** : Mayalanmış hamur, oklavayla açılır. Yağlanarak katlanır. Kare şekline getirilerek sacda pişirilir. Piştikten sonra yağlanır.

• **Kömeç** : İçine yumurta atılmış, hamurun içine yağ, süt, yoğurt (iyi kabarttığı için) ilave edilerek yoğrulur. Hamurun çok katı olması gerekir. Üstüne kaşıkla şekil verilerek fırına konur.

• **Bazlama** : Mayalanmış hamur, sacda kabartılarak pişirilir.

• **Somun** : Mayalı hamurdan yapılan ekmektir.

• **Glöcek** : Somunun küçüğüdür. Yapımı aynı şekildedir.

6. DİĞER YEMEKLER

• **Sıkma** : Bulgur, kıyma, un, salça, karabiber karıştırılarak tencerede yağla kavrulur. Elle sıkılarak, topak haline getirilir. Tencerede piştikten sonra, üstüne sarımsak dökülerek yenir.

• **Bulgurun Hazırlanması** : Ekin yıkanır ve kazanda kaynatılır. Kilimlerde kurutulur. Dibek taşında dövülür.

Tekrar savrulur ve yıkanır. Kurutulduktan sonra elenir, yerine konur.

• **Erik Pestili** : Erik kaynatılır. Süzekten geçirildikten sonra güneşte kurutulur.

• **Buruş** : Bir kenarı çizilen erikler, güneşte kurutulur ve saklanır.

7. ÇİĞ YENENLER

• **Cırnak otu** : Temizlendikten sonra tuzla yenir.

• **Kuzu kulağı** : Temizlendikten sonra tuzla yenir.

• **Yemlik** : Temizlendikten sonra tuzla yenir.

• **Kömüş götü otu** : Köküyle toplanır, temizlendikten sonra yenir.

• **Yağlık** : Çiğdeme benzer. Kökü soyulur ve yenir.

• **Semiz otu** : Çiğ olarak da yenir. Yemeği de yapılır.

• **Gökgöbek** : Mantar çeşididir. Tuzlanıp, çiğ yenir.

8. HOŞAF ÇEŞİTLERİ

• **Ahlat hoşafı** : Ahlat fırına konur. Burada pişerek, yumuşar. Kurutulmuş olarak saklanır. Su içinde haşlanarak içilir.

• **Erik hoşafı** : Erik buruşu, suda haşlanır içine şeker katılır ve içilir.

9. TATLI ÇEŞİTLERİ

• **Buğday nişastası** : Buğday ıslanır, yumuşatılır. Bez torbalar içine konur. Ayakla çiğnenir. İçerisi alınır bir kazana konur. Kazanda suyu değiştirilerek, birkaç gün bekletilir duraldıktan sonra bir torbaya konur. Katılaşınca bölünür, eritilir ve yerine kaldırılır. Bu nişasta ile daha sonra muhallebi yapılır.

• **Un helvası** : Tuzsuz tereyağı, un, su bir tavaya konur. Ateşte ezilerek karıştırılır, şeker ilave edilir.

• **Nişasta helvası** : Yağ kızartılır, süt konur. Buğday nişastası ile karıştırılır. Kıvamına gelince yenir.

• **Muhallebi** : Sütün içinde buğday nişastası eritilir. Şekeri konduktan sonra karıştırılır. Kıvamı gelince sıcak ola-

Imaret Corbasi

Hosmerim

Tereyağlı Bazlama

rak yenir.

• **Kabak Tatlısı** : Bal kabağı dilimlenerek halinde tencerede suyla kaynatılır. Pişince üstüne toz şeker serpilir. Soğuk olarak, çatala yenir.

• **İncir uyutması** : Kesilmiş incir parçaları şekerli sütle kaynatılarak yapılır. Sıcakken üzeri kapatılır. Soğuduktan sonra yenir.

10. KOMPOSTO ÇEŞİTLERİ

Köyde erik, ayva, elma ve ahlat kompostosu yapılır. Bilindiği gibi komposto, çiğ meyveden yapılır. Saydığımız meyvalar da dilimlenip şeker ilave edilerek suda kaynatılarak ve soğuk şekilde içilir.

11. TURŞU

• **Ahlat turşusu** : Ahlat, yıkanır. Bidon içine üzüm, acı elma ile birlikte içinde ekşi hamur konmuş tülbenle birlikte bırakılır. Bu zamanla turşu olur.

CEMALLER KÖYÜ

Metin AYKURT
Veteriner Hekim

CEMALLER KÖYÜ'NÜN YERİ VE SINIRLARI

Köyümüz Batı Karadeniz bölgesinde, Bolu ili, Dörtdivan ilçesine 4,5 km.dir. Deniz seviyesinden yüksekliği 110 metredir. Doğusunda Sorkun ve Şayık köyleri, Güneyinde Büntüş köyü, Güney batısında Yağbaşlar Köyü, Batısında Kocabayır (Meşelik) Kuzeyinde Çalköy ve Dülger köyleri ile çevrilidir.

Güney, sınırınız Büntüş mezarlığı Kuzu yama, değirmen önü Batı sınırınız Kocabayır granitler, Kuzey sınırınız köy arkasındaki ark. Doğu sınırınız Yazı (ılica deresi)dir.

DOĞAL DURUMU

Köyümüz Kuzu yama, Banda Kocabayır, arasında kalan Uluşu etrafındaki ovalık alanda kurulmuştur. Oldukça düzlüktür. Hiç dağ yoktur. Kurulduğu kısım Dörtdivan ovasının devamıdır.

Akarsuları : Köyümüzün ortasından Uluşu geçmektedir. Uluşu'nun su-

ları yazın azalmaktadır. Kış ve İlkbahar'da ise yağmur ve kar suları ile çoğalmakta ve sellere neden olmaktadır.

İklimi ve Bitki Örtüsü: Köyümüz Batı Karadeniz Bölgesinde iç kısımlarında olduğu için karasal iklimin etkisinde kalmaktadır. Umumiyetle, yazları serin kışları soğuk geçer. Kışın kar yağışlıdır. Kış Ocak, Şubat, Mart aylarında çok şiddetli geçer. İlkbahar aylarında bol, bol yağmur yağar. Temmuz ve Ağustos aylarında yağmurlar çok az yağar. Sıcaklıklarında en çok olduğu aylar, Temmuz ve Ağustos aylarıdır.

Köyümüz bitki örtüsü bakımından, çok fakirdir. Yalnız su boylarında söğüt ve kavak ağaçları, evlerin yanlarında bulunan bahçelerde erik, armut, elma ağaçları bulunmaktadır. Mera ve çayırılar otlaklar ile kaplıdır. Bu otlaklar İlkbahar aylarında yemyeşil olur. Sonbahar mevsiminde sapsarı sararır. Kocabayırın yamaçlarında tek tük yabani çahırlar bulunmaktadır.

TARİHİ

Köyümüzün yakınında bulunan

Mursallar Hisarından anlaşıldığına göre, önce Frikyalılar, Bizanslılar ve Rumların M.Ö. 1326 yıllarında yaşadığı anlaşılmaktadır. Osmanlıların 1071 Malazgirt savaşı ile Anadolu'ya kapılarını açması ile Oğuz Türklerinin boyundan gelen insanlardır. Konuralp tamamen Bolu'yu M.S. 1326 yıllarında ele geçirmesi ile Türkler buralara kadar yayılmıştır. Bundan anlaşıldığına göre 630 yıllık bir yerleşim olduğu ve köye ilk gelen iki kardeş, olan Cemal ile Hasan ustadır. Buraya yerleştikten sonra bunlardan nüfus çoğalmıştır. Umumiyetle nüfusun Cemal ustadan çoğalması ile Cemal ismine çoğul eki -ler getirilerek köyün adı Cemaller olmuştur. Bu iki kardeşin yerleştiğine dair delil olarak, Hasan ustalar kabinesi bulunmaktadır.

NÜFUSU

Köyümüz 130 haneden ibarettir. Yerleşim oldukça sıkıdır. Köyümüzde dört mahalle bulunmaktadır.

1. Aşağı Mahalle
2. Yukarı Mahalle
3. Meneler Mahalle
4. Yeni Mahalle

Köyümüzde nüfus son zamanlarda azalma göstermektedir. Bunun nedenleri:

1. Köyde nüfus kontrolü (Aile planlaması)

2. Köyden şehire göçler.

Köyümüzde görülen güç olayının sebeplerinde iş nedenleri vardır.

Göçlerin Bolu, Ankara, İstan-

Cemaller Köyü genel görünüşü

bul'dur. Köyümüzde insanların yaşama imkanlarının dar olması ve yeni iş aramasıyla göçlere neden olmuştur. Köyde Ortaokul olmayışı da bazı aileleri göçe zorlamıştır.

KÖYÜMÜZÜN YÖNETİMİ

Köyümüz muhtarlık ile yönetilmiştir. Şimdiye kadar bilinen muhtarların listesi aşağıdadır.

1. Ali Akkan
2. Halit Çivikan (köçek Halit)
3. Abdullah Dönmez
4. Kara Havız (Ahmet Yücel)
5. Kara Ramis
6. Gecer (Hüseyin Özusta)
7. Hüsnü Yalçın (Uzun zaman muhtarlık yapmıştır).
8. İsmail Yardımcı 1968
9. Ali Dilek 1971
10. İsmail Çınar 1973
11. Alim Uludağ 1977
12. Ali Yaman 1978
13. İsmail Çınar 1982
14. Mustafa Ceylan 1985
15. Ali Dilek 1988
16. İsmail Çınar 1996
17. Hüseyin Dinçsoy 2003
18. Bayram Akkan

DOĞAL KAYNAKLARI

Köyümüzün zenginlik kaynakları, Tarımcılık, Hayvancılık, Ormancılık ve diğer mesleklerdir.

Tarımcılık: Köyümüz tarım bakımından elverişlidir. Yalnız tarım toprakları bakımından çok azdır. Köyümüzün 1800 dekar elverişli tarım arazisi bulunmaktadır. İşlenen toprakların verimi %10-%20 kadardır. Köyümüzde eskiden kara saban ve düğün ile tarım yapılırken, bugün teknik tarım yapılmaktadır. Aynı zamanda az topraktan sürü gübrelene, sulama ve iyi bakım, ilaçlama sayesinde bol ürün elde edilmektedir. Köyümüzde buğday, arpa, fiy, yulaf, yonca yetiştirilmektedir.

Köyümüzde yetişen sebzelerin başında patates gelir. Hemen hemen her aile patates yetiştiriciliği yapmaktadır. Bir dekar araziden 2 ile 2,5 ton patates alınmaktadır. Diğer sebze türlerinden, fasulye, kabak, soğan, marul yetiştirilmektedir. Ticaret olarak yalnız patates satılmaktadır. Köyümüzden tahmini 200 ile 300 ton patates üretilmektedir.

Hayvancılık: Köyümüzde hayvancılık yapılmaktadır. Köyümüzde beslenen hayvanlar büyükbaş, küçükbaş, kanatlı hayvanlardır. Öküz, inek, dana, koyun ve kuzu, ördek, kaz, hindi, tavuk beslenmektedir.

Köyümüzde ayrıca 5 adet 5 binlik ve 2 adet 205 inlik tavuk çiftliği vardır. Bu tavukçuluk et içindir. Fenli yapılmaktadır. Hayvanların etinden, yoğurdundan, tereyağından ve keşinden faydalanılmaktadır. Bu ürünler pazarda satılarak bazı ailelere gelir sağlamaktadır. Bu hayvanların beslenmeyi tarım ürünleri artıkları ve ot, yoncadır. Yazın ise hayvanları otlatmak için yaylaya gidilir. Köyün gittiği yaylalar aşağıdadır.

1. Kirazlı (Nisan Haziran)
2. Karagöz (Nisan Haziran)
3. Hokak (Temmuz)
4. Çiçekli (Temmuz)

Ormancılık: Köyümüz orman kenarı köyü olup, Köroğlu Orman bölge Şefliğine bağlıdır. Köyümüzde Orman kalkındırma kooperatifi kurulmuş olup, 127 üyesi vardır. Kooperatifimiz orman istihsalı ve nakliyesi için üyelerimize ahp, üyelerimize gelir sağlamaktadır. Ayrıca yapılan toprak istihsalından %25 gelir sağlamaktadır. Bu gelirlerin yarısı %50 si kooperatife gelir kaydedilir. %50 de üyelere iş gücü oranında dağıtılır.

Köyümüzün çalışmış olduğu ormanlarda, çam, köknar bulunur. İstihsal artıklarından kışlık yakacak odun temin edilir. Ayrıca köyümüze iş sahası için orman işletme müdürlüğü tara-

rında taş duvardan bir derslik yapılmış, ne yazık ki bir öğretim yapılamadan 1944 depreminde çökmüştür. Sonra ahşap çizeme bir derslik yapılmıştır. Bu derslik ile 1957 yılına kadar öğretim yapılmıştır. 1957 yılında şimdi bulunan okul binası yapılmıştır. 1957 yılından itibaren köyümüz beş yıllık eğitime kavuşmuştur.

Cami üzerinde eğitim yapan eğitimciler:

1. Mehmet Efendi (Kornalim) Gere-de
2. Kemal Efendi Gere-de
3. Hulusi Bey Bolu
4. Mehmet Başaran Dörtdivan
5. Zifer Hoca Yeniçağa

1944 yılında yapılan çizeme derslikte 1957 yılına kadar, Halil Turan Eğitimlik yapmıştır.

EL SANATLARI

1. Kereste atölyeleri
2. Kereste Dogramma Atölyeleri
3. Evlerde kilim dokumacılığı
4. Sıcak demircilik
5. Terzi
6. Köyümüzde kızlarımız tarafından ceyiz olarak, dantel, nakış ve el örgülerinin her çeşitini yapmaktadırlar.

SAĞLIK

Köyümüz sağlık bakımından oldukça iyidir. Şu ana kadar bulaşıcı hastalığa yakalanılmamıştır.

Köyümüzde aile planlaması yapılmaktadır. Ortalama yılda 10 ile 15 arası bebek doğmakta, ölüm ise 4 ile 5 olmaktadır. Köyümüzde sağlıklı içme suyu olarak sondaj kuyularından alınmaktadır. İçmeye elverişlidir. Barnak olarak kullandığımız evlerimiz planlı ve sağlığa uygun olup iki katlı ve ahşap, karkas ve

beton arma tiplerindendir. Camları bol ışık almaktadır. Isınma olarak soba, kuzune gibi araçlar kullanılmakta ve yakıt olarak odun ve kömür kullanılmaktadır.

Köyümüzde sağlık için nane, kekik, patates gibi bitkiler ilaç yerine kullanılmaktadır. Genelde halk bilinçlenmiştir. Hemen doktora baş vurmaktadır.

AFETLER

Köyümüzde 1944 yılında deprem görmüştür. Bu depreminde bazı evler yıkılmış ve bir kişi ölmüştür. Köyümüzde görülen sel taşkınları olup fazla zararlar görülmemiş yalnız köprüler yıkılmıştır. Zaman, zaman dikkatsizlikten yangın olayları olmuştur. Maddi ve manevi zararlar olmuştur.

findan, Kuzu yama eteğine israf deposu kurulmuştur. Burada işçilerimiz, israf ve yıkıma yapmaktadır.

Ayrıca kooperatifimiz çiftçilerine kredi, faizsiz gübre ve tarım araçları sağlamaktadır. Köyümüze yapılacak sosyal yatırımlarda kooperatif gelirlerinden pay ayrılmaktadır.

İçme Suyu: Köyümüzün içme suyunu devlet tarafından açılan sondaj kuyulardan alınmaktadır. Fakat artan nüfus için yeni içme suyu ihtiyacı duyulmaktadır. Şu anda içme suyumuz var.

KÜLTÜREL DURUM

Eğitim: Köyümüzde eğitim 1929 yıllarında başlamıştır. O yıllarda cami üzerinde eğitim verilmiştir. 1944 yıla-

Dörtdivan'ımızın Gururu "Yılın Belediye Başkanı"

"Projelerimizi bir

28 Mart 2004 Yerel seçimlerinden Altındağ Belediye Başkanı olan ve "Ankara'nın Başkenti Altındağ" sloganıyla yola çıkan ve yaptığı çalışmalarla büyük takdir toplayarak Ankara'da "Yılın Belediye Başkanı" seçilen İlçemiz Dörtdivan'ın Yukarıdöğür Köyü doğumlu hemşehrimiz **Veyssel TIRYAKI** göreve geldiğinden bu yana geçen sürede Altındağ'da gerçekleştirdiği icraatlarını **DİVANKAV Bülteni**'ne değerlendirdi. Okurlarımız için Altındağ Belediye Başkanı **Veyssel TIRYAKI** ile gerçekleştirdiğimiz söyleşiyi aşağıda sunuyoruz:

"Mart 2004 yerel seçimlerinin ardından göreve başladığımız gün, hissettiğimiz heyecan ne kadar yoğunsa, bugün de aynı heyecanı taşıyoruz. Projelerimizi bir bir hayata geçirmeye başladığımız şu günlerde başaracağımıza dair inancımız da katlanarak artıyor.

Şu gerçeği de biliyoruz kuşkusuz. Yıllardır ihmal edilmiş bir Altındağ duruyor karşımızda, sorunlar yumağı içinde boğulan bir Altındağ. Ancak bu durum, bizi ümitsizliğe sevk etmiyor, aksine bizi kamçılıyor. Çünkü biz, bu makama koltuk sevdamızdan talip olmadık. Bu göreve gelirken bir söz verdik. Altındağ için var gücümüzle çalışacağımızın sözünü verdik. Allah mahcup etmesin, verdiğimiz sözleri bir bir yerine getiriyoruz. Tek amacımız var; o da Altındağ'ın makus talihini değiştirmek.

Seçimlerin ardından ilk işimiz, belediyede yeni bir yapılanmaya gitmek oldu. Belediye içinde başlatığımız bu yeniden yapılanma hareketi Altındağ'ın tümüne yayılmaya başladı. Hedefimiz bu çalışmanın dalga dalga tüm ilçeyi

kapsaması.

Görev süremiz boyunca arzu-
muz, Altındağ'ın bütün imar yollarını açmak ve Kentsel Dönüşüm Projelerine hız kazandırarak Altındağ'ın geçekondur sorununa neşter vurmak. Bu konuda ne kadar kararlı olduğumuzu da başlattığımız yıkın çalışmaları ile gösterdik. Çünkü Altındağ'da yapmak için ne yazık ki önce yıkmamız gerekiyor.

Biz yıllardır yapılamayanı yapmak istiyoruz. Ancak bunu şanti-
mız yürütsün diye değil, çocuklarımız sağlıklı ortamlarda büyü-
sün diye istiyoruz. Gelecek seçim için değil, gelecek nesil için çalışıyoruz. Amacımız çocuklarımızın sağlıklı bir kentte, sağlıklı bireyler olarak yetişmesi. Bunun için de ekibimizle birlikte gece gündüz demeden var gücümüzle çalışıyoruz. Önümüzdeki yıllarda bu çalışmanın meyvelerini hep birlikte toplayacağız, göreceksiniz.

Biz bugüne kadar, inanmadığımız hiçbir söz söylemedik, inan-

"İn" seçilen Altındağ Belediye Başkanı Veysel TIRYAKİ: "Bir hayata geçiriyoruz"

Altındağ Belediye Başkanı
Veysel TIRYAKİ

madığımız hiçbir sözün de arkasında durmadık. İşte bu nedenle kendime inandığım kadar inanıyorum ki, yıllardır ihmal edilmiş, yok sayılmış olan Altındağ, Ankara'da hak ettiği konuma kavuşacaktır.

- Çünkü Altındağ Belediyesi;
- Çalışmalarının odağına "insan" unsurunu koyan,
- Dürüst, şeffaf ve haysiyetli iş üretme anlayışını getiren,
- Tüm hizmetlerinde birinci sınıf olma gayretini taşıyan,
- 'Ben' yerine, 'biz' diyen,
- Şahsi değil, ortak menfaatler uğruna çalışan,

- Hak, hukuk ve adaletle inanan,
- Doğruluk ve yansızlık adına mücadele eden,
- İnsanı güler yüzlü karşılayan ve

ağırlayan,

- Altındağ'ın tarihi değerlerini koruyan ve sahip çıkan,
- Tüm bu ilkelerinden taviz vermeyen,
- Ve doğru bildiği yoldan asla şaşmayan bir yönetim anlayışı ile idare edilmektedir."

Dörtdivan'ımızın gururu Altındağ Belediye Başkanı **Veysel Tiryaki**'yi gerçekleştirmiş olduğu başarılı çalışmalarından dolayı kutluyor, bundan sonraki çalışmalarında başarılar diliyoruz.

DİVANKAV

DİVANKAV'dan 2004-2005 Eğitim-Öğretim Yılında Burs Alan Öğrenciler

Vakfımız yüksek öğretimde 52 öğrenciye 2004-2005 öğretim yılında aylık 50.000.000.- TL burs verdi. Eğitim yardımı bulunan hemşehrilerimize teşekkür ediyoruz. Bundan sonra diğer hemşehrilerimizin de katkılarını bekliyoruz.

ADI/ SOYADI	KÖYÜ	OKUDUĞU ÜNİVERSİTE	BÖLÜMÜ	SINIFI
1- Bahattin Çoşkunsoy	Yağbaşılar Köyü	İstanbul Ün. Mühendislik Fak.	Elektrik-Elektronik Bölm.	2. Sınıf
2- Meral Uman	Yalacık Köyü	Hacettepe Üniversitesi	Muhasebe	2. Sınıf
3- Mustafa Özdemir	Çavuşlar Mah.	19. Mayıs Üniversitesi	Sınıf Öğretmenliği	3. Sınıf
4- Ümmühan Yeler	Göbüler Köyü	Ankara Üniversitesi	İlahiyat Fakültesi	4. Sınıf
5- Gökhan Mısırlı	A. Düğür Köyü	ODTÜ	Gıda Mühendislik	4. Sınıf
6- Ayhan Gültekin	Doğancılar Köyü	Dumlupınar Üniversitesi	Sınıf Öğretmenliği	3. Sınıf
7- Seyit Ahmet Sis	Cemaller Köyü	Gebze Üniversitesi	Yüksek Teknoloji Bölm.	4. Sınıf
8- Yahya Başer	Göbüler Köyü	K.T.Ü.	İdari İktisat Bölm.	2. Sınıf
9- Fahri Erdinl	Çavuşlar Köyü	Balıkesir Üniversitesi	Ticaret Turizm Bölm.	3. Sınıf
10- Yunus Özdemir	Çavuşlar Köyü	K.T.Ü.	Fen Bilimleri	3. Sınıf
11- Yunus Turanlı	Y.Düğür Köyü	Anadolu Üniversitesi	İdari Bilimler İktisat Bölm.	3. Sınıf
12- Serkan Çağlar	Cemaller Köyü	Odta	Bilgisayar Mühendisliği	2. Sınıf
13- Arzu Çapkın	A.Düğür Köyü	Hacettepe Üniversitesi	Sınıf Öğretmenliği	2. Sınıf
14- İsmail Özarslan	K. Bayramlar Köyü	Gazi Üniversitesi 2. Öğretim	Kalıpcılık Bölm.	3. Sınıf
15- Ethem Tahtabacak	Bayramlar Köyü	Selçuk Üniversitesi	Hukuk Fakültesi	2. Sınıf
16- Tuğba Yıdırımol	Çalköy Köyü	Kırıkkale Üniversitesi	Sosyoloji Bölm.	2. Sınıf
17- Bayram Karagözü	Çavuşlar Köyü	Gazi Üniversitesi	İnşaat Fak.	3. Sınıf
18- İsmail Ulus	Doğancılar Köyü	Kırıkkale Üniversitesi	Elektrik Bölm.	2. Sınıf
19- Murat Yıldırım	Çalköy Köyü	Uludağ Üniversitesi Mühend. Fak.	Tekstil Bölm.	3. Sınıf
20- Mustafa Eryılmaz	Çetiveren Köyü	K.T.Ü. İletişim Fak.	Halkla İlişkiler Bölm.	2. Sınıf
21- Ali İhsan Ertuğ	Seyit Aliler Köyü	K.T.Ü.	Giresun Edebiyat Fak.	4. Sınıf
22- Ayhan Başkal	Y. Düğür Köyü	Yıldız T.Ü. Makina Fak.	Gemi Bölümü	1. Sınıf
23- Erhan Başkal	Y. Düğür Köyü	Marmara Üniversitesi Eğitim Fak.	Sınıf Öğretmenliği	2. Sınıf
24- Fatih Taşdemir	Çavuşlar Mah.	Gaziantep Üniversitesi	İnşaat Fak.	4. Sınıf
25- Mehmet Fethi Kasap	Doğancılar Köyü	Selçuk Üniversitesi	İktisat Bölm.	2. Sınıf
26- Nazif Canalp	A. Düğür Köyü	Dumlupınar Üniversitesi	İktisadi İlişkiler Maliye Bölm.	3. Sınıf
27- Süddika Sezgin	Kadılar Köyü	Ankara Üniversitesi	Tıp Fakültesi	6. Sınıf
28- Adem Yalçın	Y. Düğür Köyü	Gazi Üniversitesi	Otomotiv Bölm.	2. Sınıf
29- Nuray Arslan	Kadılar Mah.	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	3. Sınıf
30- Şehriban Doğanıyigit	Cemaller Köyü	Süleyman Demirel Üniversitesi	Bilgi Tek. Programlama Bölm.	1. Sınıf
31- Huri Sabur	Kadılar Köyü	Uludağ Üniversitesi	Tıp Fakültesi	1. Sınıf
32- Fatih Çiğdem	Doğancılar Köyü	Kırıkkale Üniversitesi	Mühendislik Fak. End. M.	4. Sınıf
33- Seval Gündoğdu	Cemaller Köyü	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	1. Sınıf
34- Yasemin Ünal	Hacetler Köyü	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Fen Ed. Biyoloji Bölm.	1. Sınıf
35- Ömer Nuh Şekerci	Kadılar Köyü	Atatürk Ün. Türk Dili Ed. Fak.	Edebiyat Bölümü	1. Sınıf
36- Fatih Kurukahveci	Sorkun Köyü	Selçuk Ün. Eğitim Fakültesi	Kimya Bölm.	1. Sınıf
37- Yusuf Özdemir	Citler Köyü	Gazi Osman Paşa Üniversitesi	Ziraat Fakültesi	1. Sınıf
38- Mustafa Sis	Cemaller Köyü	Kocaeli Üniversitesi	Kimya Bölümü	1. Sınıf
39- Kemal Öztürk	Kuruca Köyü	Akdeniz Kumluca M.Y.O.	Muhasebe Bölümü	1. Sınıf
40- Esma Tunçer	Göbüler Köyü	Ankara Üniversitesi	Dil Tarih Coğrafya Fak.	1. Sınıf
41- Nuray Çelik	Sorkun Köyü	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	1. Sınıf
42- Satılmış Durmuş Özcan	Çavuşlar Köyü	Ege Üniversitesi	Tıp Fakültesi	1. Sınıf
43- Zeki Kalınbaçoğlu	Çalköy Köyü	Gazi Ün. Teknik Eğitim Fak.	Bilgisayar Sist.	1. Sınıf
44- Yaşar Doğançay	Cemaller Köyü	K.T.Ü. İktisadi İdari Bilimler Fak.	İktisat Bölümü	1. Sınıf
45- Mustafa Şener	Bayramlar Köyü	Kafkas Ün. Atatürk Sağlık M.Y.O.	Sağlık Memurluğu	1. Sınıf
46- Ramazan Yıldız	Göbüler Köyü	Kırıkkale Ün. Eğitim Fak.	Sınıf Öğretmenliği	1. Sınıf
47- Özdem Uluçum	Kadılar Köyü	Ankara Üniversitesi	Dil Tarih Coğrafya Fak.	1. Sınıf
48- Sibel Doğanıyigit	Dülger Köyü	Gazi Üniversitesi Eğitim Fak.	Resim İş Öğretmenliği	1. Sınıf
49- Aslı Eğecioglu	Bayramlar Köyü	Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fak.	Matematik Öğretmenliği	2. Sınıf
50- Bülent Özdemir	Kılıçlar Köyü	Marmara Üniversitesi	Hukuk Fakültesi	1. Sınıf
51- Zübeyde Atıkuş	Y.Sayık	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Beden Eğitimi Bölümü	1. Sınıf
52- Ömer Gildemir	Göbüler Köyü	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi	İlahiyat Fakültesi	1. Sınıf

DİVANKAV'A Teşekkürler....

Ben Gökhan MİSİRLİ. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Gıda Mühendisliği Bölümü 2005 mezunuyum. Beş yıl süren bu zorlu üniversite eğitimim süresince bana vermiş olduğu maddi ve manevi destek için vakfımıza teşekkürü bir borç biliyorum. İş hayatına atılmanın heyecanını yaşarken, güzel ilçemizin gençlerini temsilen bana bu köşenizde yer ayırdığınız için de ayrıca teşekkür ederim.

Hepimiz biliyoruz ki; başarının yolu iyi bir eğitim görmekten geçmektedir. Okumanın şart, bir o kadar da zorlu olduğu günümüzde vakfımızın böylesine kutsal bir görevi üstlenmesi,

hem bizim gibi başarıya ulaşmak isteyen gençler için bir şans, hem de ilçemizin gelişmesi, eğitim düzeyinin artması için bir vesile olmuştur. Umarım siz sayın hemşehrilerimizin desteğiyle, ileriki yıllarda; bizim gibi Dörtdivan'ı geliştirebilecek birçok genç daha yetişecektir ve umarım ki bu yetişen insanlar da bu başarıya daha da yukarıya götüreceklerdir.

Saygılarımla...

Gökhan Mısırlı (Dörtdivan-Aşağıdöğür)
Gıda Mühendisi

8. Dörtdivan Köroğlu Festivali ve Emtia Panayırı Coşkulu Geçti

Dörtdivan Köroğlu Festivali ve Emtia Panayırı üç gün sürdü. 10-11-12 Eylül 2004 tarihlerinde gerçekleşen festivalde birçok etkinlik yapıldı.

Festivalin ilk gününde "Kaz yarışması" yapıldı. TRT İstanbul Radyosu THM Sanatçısı Oğuz Doğan CENGİZ bir konser verdi. Yine aynı gün, Şelut Orhan Yalçın İlköğretim Okulunda, AİBÜ Eğitim Fakültesi'nden öğretim üyelerinin konuşmacı olarak katıldığı "Türk Kültüründe Köroğlu Paneli" yapıldı.

Festivalin ikinci günü "Tomruk Soyma Yarışması" ile başladı. Büyük katılımın olduğu ve izleyenlerin ilgi ile takip ettiği yarışmada dereceye girenlere ödül verildi.

Aşık Kul Nuri ve Aşık Zeki Erdah bir- birlerinden öznel parçaları ve yarışmaları anışmalarla dinleyenlerin beğenisini topladı.

Daha sonra sahneye çıkan, THM ünlü seslerinden Sumar EZGÜ, Halk Müziğinin güzel örneklerini seslendirerek herkesin büyük ilgisini kazandı.

İkinci gün etkinlikleri, akşam yapılan "Havai Fişek Gösterisi" ile son buldu.

Festivale katılan davetliler

Festivalden görüntüler

Köroğlu Ekibi

Tomruk Soyma Yarışması büyük ilgi gördü

Kaz Yarışması'nda dereceye girenler ödülleri alırken

Kızarmış Kazlar büyük ilgi gördü

Otoyoldan Sevindirici Haber

Yıllardır büyük uğraş verdiğimiz ve Dörtdivan'ımızın kaderini değiştireceğine inandığımız otoyol giriş-çıkışı için çalışmalar başladı. Otoyol giriş-çıkış ihalesi 16.06.2005 tarihinde yapıldı. Çalışmaların en kısa zamanda tamamlanmasını temenni ederken, emeği geçen herkese teşekkürlerimizi sunarız.

Mağaralar Sizi Bekliyor

Bünüş Köyü Aktaş Yaylası Dedeler Boğazı'nda bulunan mağaralar gidip görülmeye değer bir güzellik taşıyor. Dörtdivan'a 23 km. uzaklıkta, ormanların içinde olan ve çevresinde küçük şelalelerin de bulunduğu bu doğa harikası mağaraları gezip görmenizi tavsiye ederiz.

Bünüş Köyü'nde Tavuk Kümesi Gübrelerini Toplama Tesisi

Tavuk Kümesi Gübrelerini Toplama Tesisi, Bolu yöresinde ilk defa ilçemizin Bünüş Köyü'nde kuruldu. Bu tesis köydeki tavuk üreticilerinin kendi imkanları ile kurulmuştur. Tesisin öncelikli amacı, sağa sola rastgele dökülen gübrelerin bir araya toplanarak çevredeki kötü görüntülerin giderilmesidir. Böylelikle oluşabilecek muhtemel hastalıkların önüne geçilmesi ve ekolojik dengenin bozulmaması sağlanmış olacaktır. Bu gübreler bir yıl bekletildikten sonra, tarımda verimliliği artırmak amacıyla kullanılacaktır.

Ayrıca bu tesis, önümüzdeki yıllarda, gübre artıklarından gaz üretecek bir sistem sayesinde, ilçemizde yeni iş sahalarının açılmasına böylelikle de ekonominin güçlenmesine katkı sağlayacaktır.

İstişâre Toplantısı

11 Haziran 2005 tarihinde yapılan toplantıya Bolu milletvekilleri **Mehmet GÜNER**, **Yüksel COŞKUNYÜREK**; DİVANKAV Yönetim Kurulu, Köy Muhtarları, siyasi parti yetkilileri ve çok sayıda vatandaşımız katıldı.

Toplantıda, Dörtdivan'ımızın sorunları konuşuldu ve çözüm önerileri üzerinde duruldu.

Üniversite veya Yüksekokul Girişimi

Dörtdivan Kaymakamı, Belediye Başkanı, İlçe Milli Eğitim Müdürü, Köy Muhtarları ve DİVANKAV Yönetim Kurulu Bolu İzzet Baysal Üniversitesi'ne bağlı Orman - Ziraat - Veterinerlik Fakültesi veya Meslek Yüksek Okulu'na bölüm açılması konusunda girişimde bulunuldu.

İzzet Baysal Üniversitesi'ne bağlı Ziraat - Orman - Veteriner Fakültesi veya Dörtdivan Köröğlu Meslek Yüksek Okulu İnşaat Teknikerliği - Turizm ve Hayvancılık ile ilgili bölümlerin açılması için Dörtdivan Çok Programlı lise binası geçici olarak kullanılabilir. Atıl kullanılmayan binalar tahsis edilebilir.

Dörtdivan Belediyesi Büyüyor

Dörtdivan ilçe merkezine yakın 7 köyün belediyeye katılması için yapılan referandum sonunda 6 köy belediye katılmaya "evet" derken bir köy ise "hayır" dedi. Referanduma katılan Hacettler, Bayramlar, Kargı Bayramlar, Çitler, Deveciler ve Adaklık köyleri artık Dörtdivan Belediyesi sınırlarında Ömerpaşalar köyü ise oylamaya hayır diyerek, köy statüsünde kalmayı tercih etti.

Bu köylerin belediyeye katılmasıyla mahalle sayısı 8'e yükselirken, ilçe merkezinin nüfusu 4500'e yükselmiş oldu. Bu sayının daha da artması ve Dörtdivan'ın güçlenmesi için diğer yakın köylerin de belediyeye katılmasını ümit ediyoruz.

Bahar Futbol Turnuvası

Dörtdivan Belediye Başkanlığı tarafından "Bahar Futbol Turnuvası" düzenlendi. İlçedeki gençleri kaynaştırmak ve futbolun zevkini yaşamak amacıyla düzenlenen turnuvaya katılım fazla oldu. Turnuva sonucunda:

Birinci : Beypiliç Spor

İkinci : Sağlık Spor

Üçüncü : A. Dülger Köyü üçüncü oldu.

Turnuvanın gol kralı ise Sağlık Spor'dan Hüseyin Dalkıran olurken Y.Dülger Köyü'ne de centilmenlik ödülü verildi.

Beypiliç Spor

Sağlık Spor

BDÇ Spor (Dülger Köyü)

Milli Sporcumuz Kerem Seyfi Yıldırım Eskrim Kılıç Dalı'nda Balkan İkincisi ve 2005 Akdeniz Olimpiyatları'nda 11. Oldu

Çalköylü Yönetim Kurulu Üyemiz Mehmet Yıldırım'ın oğlu 1985 doğumlu Kerem Seyfi Yıldırım Yunanistan'ın Atina şehrinde yapılan Balkan Şampiyonası'na ilk defa katılmasına rağmen Eskrim Kılıç Yıldızlar'da Balkan ikincisi olmuştur.

Milli sporcumuz İspanya'nın Almeria şehrinde yapılan 2005 Akdeniz Olimpiyat Oyunları'nda ülkemizi temsil etti ve 11. oldu.

Genç sporcumuz Altındağ Belediye Başkanı Veysel Tiryaki tarafından da ödüllendirilmiştir. Sporcumuzu kutlar, başarılarının devamını dileriz.

DİVANKAV

Tekvando King Boks Dalında Fazlı Öztürk Ankara Birincisi Oldu

Tekvando King Boks dalında A.Düğürlü hemşehrımız Fazlı Öztürk Altındağ Belediyesi adına yarışmalara katılarak Ankara birincisi oldu. Başarılı sporcumuzu Altındağ Belediye Başkanı makamında kabul ederek ödüllendirdi. Kendisini kutluyor başarılarının devamını bekliyoruz.

DİVANKAV

Bolu Spor'a 2. Lig'de Başarılar Dileriz

İlimizin gururu Bolu Spor 3. Lig'den 2. Lig'e yükseldi. Önümüzdeki sezon 2.Lig 4.Grup'ta mücadele edecek Bolu Spor'a tüm Dörtdivanlılar adına başarılar diliyoruz.

BOLU İLİ DÖRTDİVAN İLÇESİ KILIÇLAR KÖYÜ

TELEFON REHBERİ 2005

Kılıçlar ve Ortaköy Telefon Rehberleri Hazırlandı

Hemşehrilerimiz arasındaki birlikteliği ve iletişimi sağlamak, acı ve mutlu günlerinde biraraya gelerek, birbirine destek olmak amacıyla hazırlanan ve baskısı yapılan telefon rehberlerinden Kılıçlar Köyü Telefon Rehberi Asım Ertuğ, Ortaköy Telefon Rehberi ise Mevlüt Çimen tarafından hazırlandı.

ORTAKÖY

TELEFON REHBERİ 2005

KÖROĞLU DİVAN A.Ş. KURULUŞ ÇALIŞMALARI DEVAM EDİYOR

Dörtdivanlı hemşehrilerimizle inşaat malzemeleri ve toplu konut yapımı inşaat malzemelerine uygun üretime dönük yatırım yapmak amacıyla anonim şirket kurma çalışmaları devam etmektedir.

Bu konuya duyarlı hemşehrilerimizle istişare toplantılarımız devam etmekte olup, hayırlısı olmasını temenni ediyoruz.

FABRİKA: Dülger köyünde kurulan fabrika Bolu Demir Çelik Ltd. Şti. (BDÇ) olarak hizmete girdi. Fabrikanın yöremize hayırlı olmasını diliyoruz.

DİVANKAV

Dörtdivan Telefon Rehberi Çalışmaları Sürüyor

Değerli Hemşehrilerimiz;

Hemşehrilerimiz arasındaki birlikteliği ve iletişimi sağlamak, acı ve mutlu günlerinde biraraya gelerek, birbirine destek olmak amacıyla hazırlamayı düşündüğümüz Dörtdivan Telefon Rehberi çalışmaları sürüyor.

Tüm köylerimizin telefon rehberleri tamamlandıktan sonra çıkarmayı düşündüğümüz rehber, tüm dünyada yaşayan Dörtdivanlıları kapsayacak şekilde yapılacaktır.

DİVANKAV

Köroğlu Mountain Resort Projesi

Köroğlu Dağları Kapaklı Mevki Çetlikören Çalköy yaylalarına 861.700 m²'lik alana 2.124 yatak kapasiteli bir adet 5 yıldızlı, üç adet 4 yıldızlı, iki adet 3 yıldızlı otel, oterj ve apart oteller yapılacak olan

Dünya Olimpiyatlarının gerçekleştirilebileceği, yaz ve kış sporlarının yapılacağı ve Yapı Kredi Grubu'nun üstlendiği proje ekonomik krizden dolayı Orman Bakanlığı'na devredildi.

Kültür ve Turizm Bakanlığı bu projeyi hayata geçirmek için tahsis yapıp projeyi gerçekleştirme işini turizm yatırımcılarına verecek. Bu programın gerçekleşmesi ile bölge-
miz canlanacaktır.

DÖRTDİVAN'DAN MANZARALAR

